

Diss. 4
3795/20

4th Diff. 3795 (20.

SPECIMEN INAUGURALE MEDICO-
CHIRURGICVM
DE
ILLVSTRATIONIBVS,
QVAS
COGNITIO ABSORPTIONIS IN CORPORE
HVMANO,
ATQVE INVENTIO SYSTEMATIS VASORVM ABSORBEN-
TIVM VNIVERSAE MEDICINAE ATQVE CHIRURGIAE
PRAEBENT.

QVOD
ILLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS CONSENSV
IN ACADEMIA ERFORDIENSI
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN MEDICINA ET CHIRURGIA
HONORIBVS LEGITIME CAPESSENDIS
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

A V C T O R
I O A N N E S C O N R A D V S F R E Y
S C H A F H V S A - H E L V E T O .

ERFORDIAE
TYP. IOAN. CHRIST. GOERLING, ACAD. TYPOGR.
M D C C X C V .

STECIMEN INATCVABLE MEDICO-
CHIRURGICVM

DE

ILLVSTRATIONIBVS

QVAE

AD ANATOMIAM ET CHIRVRGIAM

PERTINENT

AD VIVENDI MODO ET VIVENDI
MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI
MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI
MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI

ILLVSTRATIONIBVS ANATOMIAE ET CHIRVRGIAE
PERTINENT

AD VIVENDI MODO ET VIVENDI

MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI

MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI

MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI

MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI

MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI

MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI

MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI

MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI

MODO VIVENDI MODO ET VIVENDI

VIRIS

CELEBERRIMIS, EXCELLENTISSIMIS,

ILLVSTRIBVS

IOANNI HENRICO RAHN

M. D. PHYS. ET MATHES. PROF. ORD., CANONICO
COLLEGII CAROLINI TVRICENSIS, PRAESIDI
SOCIETATIS MEDICORVM ET CHIRVRGO-
RVM HELVETICORVM,

DOCTORI MEO AD CINERES
VSQVE COLENDO,

V I N I S

CELLERARUM, LUGDUNENSIS

ILLUSTRIUM

IOHANNI HENRICO RABIN

M. D. PHIS ET MATHE. PRON. ORD. C. R. O. N. O. N. O.

COLLEGI. CAPOJUNI. T. R. I. C. E. N. S. I. S. P. R. A. E. S. I. D. I.

FOETITAT. MEDICORVM ET CHIRVRG.

IN H. M. A. R. I. T. I. C. O. N. A. T. O.

DOCTORI MED. AD CLINIC.

IN GROVE CULLEDO.

ET

IOANNI CRISTOPHORO
SCHALCH

MEDICINAE DOCTORI EXPERIENTISSIMO

FAVTORI ET AMICO MEO CARIS-
SIMO

HOCCE SPECIMEN INAUGURALE

D. D. D.

A V C T O R.

ET

IOANNI CRISTOPHORO

SCHEUCH

MEDICINAE DOCTORI EXCELSISSIMO

FAVORI ET AMICO MIO CARIS

SIMO

HOCE SPECIMEN INVALENTE

D. D. D.

A. C. S. E.

DE
ILLVSTRATIONIBVS, QVAS COGNITIO AB-
SORPTIONIS IN CORPORE HVMANO, ATQVE INVEN-
TIO SYSTEMATIS VASORVM ABSORBENTIVM VNI-
VERSÆ MEDICINAE ATQVE CHIRVURGIAE
PRAEBENT.

PROLEGOMENA.

Vt de re pertractanda rite agatur, necesse erit, vt ab-
sorptionem in corpore humano vere fieri demonstre-
tur, eiusque ambitus definiatur, atque descriptio vasorum
systematis munere absorptionis fungentis maxime concisa,
et definitio functionum, quibus ista funguntur, antecedit.

Sub

Sub absorptione animali intelligo, si vasa quaedam orificiis suis partes e regione, ex qua oriuntur, excipiunt, atque ad systema circulationis retroducunt; neque humores ope transsudationis per tunicas siue vis attractionis pororum inorganicorum vasorum in systema circulationis reuenire mihi persuadeo. Quod partim inde negative comprobatur, vt in corpore viuo transsudatio nulla per vasa extrorsus eueniat. Quod *Cruikshank* ^{a)}, grauissimis argumentis demonstrat, et quem quidem cell. *Walter* ^{b)} atque *Schreger* ^{c)} maxima acuitate ingenii refutant, enumeratio autem horum argumentorum atque refutationum a meis consiliis me nimis procul abduceret, mihi certe nullam transsudationem simplicem introrsus in corpore viuo locum habere persuadeo, etenim quanam ratione tum absorptionem partium solidarum experientia probatam explicares, quae omnino hosce poros inorganicos obstruerent, atque si transsudationem assumeres, ea extrorsus atque ea introrsus inter se inuicem complicari, atque alia ab alia fere tolli necesse foret, hae transsudationes enim secundum leges attractionis fierent.

Haec

- a) *Cruikshank* Geschichte und Beschreibung der Saugadern des menschlichen Körpers, atque in eius libro sub tit. Versuch über die Clairefche Methode. b) Ueber die Einsaugung. Berlin 1794. c) Fragmenta - anatom. ex physiol. Fasc. I.

Haec absorptio ad fluida in omnibus cavitatibus, sinibus, cauernulis telae cellulosae, tubo intestinali, receptaculis humorum, ductibus secretoriis contenta, atque etiam ad partes ad superficiem corporis externam allatas se refert. In cavitatibus maioribus enim e. c. cavitare thoracis, atque in sinibus e. c. ventriculis cerebri, cauo scrotali, semper in animali viuo aut mox post mortem dissecto humida reperiuntur, atque cauernulae telae cellulosae humectatae sunt, quae humida nimis coaceruari atque corrumpi necesse esset, nisi auxilio absorptionis reducerentur, etiam haecce humida in hisce locis praeternaturali modo nimis coaceruata solummodo ope remediorum internorum rursus remoueri posse obseruamus. Humores in receptaculis per tempus aliquot versantes tenacioras fiunt, v. gr. bilis cystidis felleae tenacior est, quam bilis hepatica, vrina matutina magis fusca apparet. In conditionibus corporis humani quibusdam pathologicis humores in ductibus secretoriis contentos rursus in sanguinem illatos videmus e. c. in vtero, in retentione vrinae, vbi sudor vrinosus, quin etiam accumulatio partium vrinosarum in cauis aliis animaduertitur. In ventriculo et intestinis absorptio euenit, quonam modo alioquin partes corporis amissae per cibos haustos restaurarentur, et faeces saepe tam crassae atque siccae fierent: ex iis etiam plura medicamenta varii generis absorbentur, quod effectus eorum manifesto demonstrant; aluum ducentia et diaphoretica enim a mulieribus lactantibus hausta in infantibus suis effectus eosdem confi-

ciunt, rhabarbarum vrinae colorem maxime flauum imper-
tit, vel etiam adstringens rubia tinctorum saliuam, vri-
nam, atque ossa, vt notum est, rubre colorat, vis alumi-
nis salutaris contra haemorrhagias vix ex actione sua in
tubum intestinale, sed potius exactione immediata in
vasa sanguifera explicetur; etiam ferrum absorbetur, vt
praesentia principii abstringentis in vrina hominis multum
ferri haurientis, atque praesentia materiae ferreae in de-
componendo corpus hominum docent. Mercurius myasma
venereum in parte quacunque haerens delere non posset,
nisi absorberetur. Superficiem corporis externam quoque
munere absorptionis fungi negari non potest, nam inde
balneum sitim mitigat, itidem si vel etiam solummodo in
aere humido versaris, plus vrinae tum excernis, quam po-
tus bibis, oleosa etiam absorbentur, nam e. gr. oleum ri-
cini infricatum aluum laxam efficit. — Non solum autem
ad partes fluidas haec absorptio attinet, sed etiam ad par-
tes solidas, e. c. substantia ossea absorbetur, in senectute
enim alueolaria euanescent, acumina ossium post fractu-
ras male curatas protuberantia hebetia ac subrotunda fiunt,
post luxationes perfectas diuturnas cavitates glenoidales de-
nique omnino euanescent; scilicet haec solida antea in
statum fluidiorem reduci necesse esse verisimile est. Eo-
dem modo etiam medicamenta ad ambitum corporis ex-
ternum illata absorbentur, nam tart. emet., salia media,
quin etiam mercurius sublimatus soluta, mercurius cum
vngentis malaxatus in cutem infricata effectus eosdem con-
ficiunt

ficiunt, vt per os hausta: olea aetherea, camphora, moschus atque similia infricata saporem suum in lingua produnt, terebinthina externe allata vrinae odorem violarum impertit. At etiam partes noxiae absorbentur e. c. myasmata, pus, venena v. c. mercurius sublimatus, calx saturnina, quae etiam in cutem infricata colicam et paralysin brachiorum teste *Cruikshankio* ^{d)} concitat, vt in hominibus trituratione cerussae occupatis animaduertitur, atque partes saturninae etiam profecto in vrina inuentae sunt ^{e)}, etiam particulae cantharidum acres absorbentur, nam actio eorum in organa vrinam secretoria non tam facile ex consensu explicatur, in quamcunque partem cutis enim allatae huncce effectum faciunt, et quidem non tam subito vt effectus sympathici e. c. hebetatio dentium ex sono limae penetranti fieri solent.

Haec absorptio iam veteribus nota erat, quod dictum *Hippocratis* ὅλον το σωμα εισπνοον και εκπνοον εστι demonstrat, non solum autem generaliter absorptionem humorum fieri cognouerunt, sed etiam istam vasis fieri norunt, *Hippocrates* enim inquit, αἱ φλεβες αἱ εκ τῆς νηδύος των ἐντέρων εἰς αὐτὰ συλλεγεται τα σιτία και τα ποτά, ἐπει θερμανθῇ ταῦτα, ἔλκουσι το λεπτοτατον, και το ὑγροτατον ^{f)}: atque

B 2

Galen

- d) Versuch über die Clairesche Methode. e) vid. Hall. Sammlung auserlesener Abhandl. die Geschichte und Heilung der Krankheiten betreffend; herausgegeben von Crell.
f) Hipp. *περι σαρκων*.

Galenns iam cuti functionem absorptionis tribuit, scilicet absorptionem aeris solam, atque arteriis Galenus absorptionem aeris etque partis sanguinis subtilioris attribuit g). De systemate vasorum absorbentium, de quo iam dicam, veteribus autem pauca aut fere nihil cognitum erat, ut infra videbimus.

Vasa, quae hoc munere absorptionis funguntur, et quidem vnice, ut infra argumentabitur, quibus itaque apte nomen vasorum absorbentium tribuitur, quaeque ab aliis in vasa lactea et vasa lymphatica subdiuiduntur, sunt vasa pellucida, secundum partes varias, ex quibus originem ducunt, humores diuersos vehentia, attamen in statu sano nullum sanguinem continentia, valuulis numerosissimis intercepta, quae ex minutis radiculis in trunculos maiores sicuti venae conflunnt, in locis constitutis in glandulas peculiare abeunt, et quorum pleraque, nisi omnia ductu thoracico dextro atque sinistro in vnum coniunguntur, quorum sinister in venam subclauiam sinistram, dexter in venam eandem dextram se immittit. Quae vasa non solum in homine atque animalibus quadrupedibus, sed etiam in aui- bus, amphibiiis, atque piscibus h), inueniuntur. Ea in corp. humano ex duabus tunicis tela cellulosa inter se connexis consistunt i), atque ut iam dictum valuulis numero-

sissi-

g) περί φυσικών δυνάμεων.
Tom. LIX.

h) Hewson Philosoph. Transact

i) Nuk Adenograph.

sissimis praedita sunt, quae plerumque geminae reperiuntur^{k)}, et eiusdem formae sunt ut valuulae venarum sanguiferarum, quaeuis valuularum binarum lumen vasis plerumque plus ac dimidium occludit^{l)}, contenti retrogressum impediunt, ita ut vasa ligata in parte infra ligaturam e ductibus thoracicis remota intumescant, neque si digito presseris contentum retrorsum cedat, ut iam *Bartholinus* observavit^{m)}, itidem in cadauere iniectionibus directione extruncis maioribus ad ramos non parum resistunt, attamen hydrargyrum iniectum demulcendo ea leniter cum manubrio scalpelli ex truncis in ramos protrudi potest, etiam *Hunter* ista vasa directione eadem aere inflare potuit. Eadem vasa maxime irritabilia sunt, *Haller* frequenter et chylum et lympham in animali viuo dissecto celerrime in iis protrudi vidit, idemque in animale nuper mortuo, irritamento quodam forti chemico e. c. oleo vitrioli allato, euenitⁿ⁾. Absorptio in vasis lacteis secundum experimenta *Hunteri*, vel etiam nervis intestinorum cum vasis maioribus ligatis, adhuc apparuit quin etiam post mortem vasa absorbentia adhuc absorbere ex periculis a *Cruikshank* atque *Soemmerring* factis apparet^{o)}. Porro vasa absorbentia vasis sanguiferis praedita sunt, et

B 3

arte-

k) Hall. de part. c. h. fabrica Tom. I. *Soemmerring* vom Bau des menschlichen Körpers. IV. Thl.

l) *Soemmerring* ibid.

m) Hall. l. cit.

n) Hall. l. cit.

o) *Cruikshank*. Ge-

schichte und Beschreibung der S. Ad. *Soemmerring* l. cit.

arteriosis praedita sunt, et arteriosis secundum iniectiones *Cruikshankii* p) et ex verisimillima coniectura venosis. Numne nerui hisce vasis inseruntur anatomicis adhuc dubium est, at profecto cum SN. in sympathia versantur, et vim vitalem maximam habent, atque vasa absorbentia maxime subtilia sunt, et itaque nervos eorum tanto subtiliores esse opus est.

Numerus vasorum absorb. c. h. maximus est. *Soemmerring* asserit, proportionem inter orificia vasor. absorb. cuiuscunque loci corporis humani atque eorum truncum ad proportionem arteriolarum eiusdem loci itidem in vnum truncum confluentium comparando amplitudinem systematis absorbentis certe duplo maiorem ista systematis arteriosi apparere. *Cruikshank* fere eadem dicit, quum truncos quatuordecim vasorum absorb. superficialium extremorum corporis vnum truncum venosum, atque truncum arteriosum vulgo truncos vasor. absorbentium duos comitari asserat q). In vniuersum vasa absorb. progrediendo sicuti venae amplificantur, attamen saepe ab hac regula decedunt, vt saepe truncus reperiatur, qui rursus in ramulos minores dispescitur, atque aut hac diuisione aut ramulos novos assumendo plures plexus subtilissimos format. Eadem vasa in iunioribus pleniora quam in senibus

p) ibid. *Soemmerring* l. cit.

q) *Cruikshank* l. c.

bus ^{r)}, in phlegmaticis angustissima, in melancholicis amplissima ^{s)} in hominibus longis respectu eorum magnitudinis maiora ac in nanis ^{t)} reperiuntur. Vbicunque et rami et trunci vasorum lymphaticorum inter se plexus atque retia formant.

Parte placentae foetali atque medulla spinali exceptis praesentia vasorum absorbentium in quibuscunque partibus inuenta est ex dicto *Soemmerringii* in libro iam saepissime citato. Mascagni enim etiam in oculo vasa absorbentia inuenit, quorum praesentia in hacce parte iam a priori liquet, quum lens crystallina depressa tandem prorsus euanescat. Vasa absorbentia cerebri a Mascagni depicta sunt ^{v)}, atque *Ludwig* interpretis operis eius in linguam germanicam praesentiam vasor. absorbentium in cerebro confirmat; atque glandulae syst. absorpt. in canali carotico reperiri manifestum est, ad quasnam propter suum situm nulla alia vasa absorbentia, nisi ea cerebri, adire possunt, vnde vasa absorbentia in cerebro adesse omni iure coniicitur. Ex vasis secernentibus et ductibus excretoriis etiam omnino originem ducunt, vt iniectiones ab *Haller*, *Monroo*, *Cruikshank* factae monstrant, neque alias ratio adesset, cur tot vasa absorbentia in organis secretorio-

r) *Soemmerring* l. c.

s) *De natura cholericorum*. Vienne 1770.

t) *Soemmerring* l. c.

v) *Mascagni* |

vasor.

lymphaticor. c. h. historia et ichnographia Tab. 27.

cretoriis e. c. hepate reperirentur. — Orificia horum vasorum ipsa hucdum solummodo in intestinis visui palam facta sunt, at ea inde probantur, vt tuba iniectoria mercurio impleta per cutem perforata vasa absorbentia ex hocce loco nascentia sponte impleantur, porro iniectionibus vasorum absorbentium per ductum choledochum ^{x)}, uretherem ^{y)} epididymidem ^{z)} vasa mammae galactophora ^{a)} palam est; atque si mercurius in vasa absorbentia iniectus retrorsus prematur, mercurius inde per poros cutaneos expelli potest ^{b)}. Numne haec vasa etiam ex superficie interna arteriarum atque venarum oriuntur maxime in dubio est.

Huic systemati vasorum absorbentium glandulae numerosissimae peculiaris generis implexae sunt, quas glandulas conglobatas dicunt, quae corpora sunt duriuscula, plerumque oualia, et cum partibus circum versantibus multa tela cellulosa ea lege connectuntur, vt in medio adipe aut celluloso textu mobiles sint. Color earum varius est, tum in aetate diuersa, tum in partibus diuersis quibus sedent, in foetu pallide rubellus est, in adulto homine sat ure ruber ^{c)}, in regione hepatis flauus, in ea lienis fuscus, in

^{x)} Cowper ad tab. operis Bidloiani.

^{y)} Idem ibidem atque

Nuck adenograph.

^{z)} Hall. l. c.

Alex. Monroo de semi-

ne et testibus.

^{a)} Cruikshank l. c.

^{b)} Soemmerring

l. c.

^{c)} Hall. de c. h. fabrica.

in mesenterio maxime albus, in glandulis pulmonalibus sature coeruleus et nigro proximus, sicut color pulmonum, in collo nigritis interdum colorem atramenti nigri habent ^{d)}. Numerus earum maximus in mesenterio, inguinibus, flexione patellae, sub axillis versatur. Circa fabricam earum inter anatomicos sententiae diuersae versantur, quae diuersitas ex re nulla alia oriatur, nisi vt fabrica in diuersis glandulis varia sit, sicut *Cruikshank* atque *Soemmerring* obseruarunt, aliae enim ex vasis absorbentibus conuolutis, aliae tum ex complicatione horum vasorum, tum ex cellulis, aliae maxima parte ex cellulis construuntur, vt praesertim manifeste in equo atque asino conspicitur, vasa in vniuersum ad glandulas ineuntia multo numerosiora sunt, quam vasa ex iis egredientia, et pauca vasa absorbentia ex testimonio *Cruikshank* inueniuntur, quae non in glandulas abirent, simulque omnes glandulae ex multis vasculis arteriosis atque venosis consistunt, numne nerui in iis sunt adhuc sub lite est, certe eorum perpauci sunt testimonio *Halleri* ^{e)} irritabilitate illae certe gaudebunt, quum vasa lymphatica irritabilia sint ^{f)}.

Elaboratio descriptionis concinnae decursus vasorum absorbentium labor mihi frustraneus esset, quum cel. *Loder*

d) *Soemmerring* l. c. e) l. cit. f) Depict. fabricae earum
vid. in versione oper. *Cruikshankii* germanica, Tom. I.
Tab. 3.

der g) atque *Soemmerring* h) descriptionem eius concinnam praeclarissimam fecerint, attamen meo consilio congruum esse videtur, ut de ordine decursus eorum generatim aliquid dicam. Omnia vasa absorbentia in superficialia atque profunda diuiduntur, vasa superficialia extremorum corporis pleraque ad longitudinem lateris eorum interni currunt, et denique cum profundis confluunt, vasa absorbentia profunda vasa sanguifera maiora profunda comitantur. Vasa absorbentia extremorum inferiorum omnia simul cum vasis absorbentibus superficialibus genitalium atque partis abdominis anterioris infra umbilicum sitae in glandulas inguinales abeunt, tum in peluim progrediuntur, quae illa vasa absorbentia peluis atque partium in ista contentarum, porro ex testiculorum renum et capsularum suprarenalium excipiunt, atque plexibus insignibus ab iis formati, et iis rursus in glandulas transgressis denique in principium ductus thoracii posterioris, siue cystemam chyli terminantur. Vasa absorbentia viscerum abdominalium illis antea plexibus pluribus ac magnis formati, atque in glandulas numerosissimas transgressis, et quidem imprimis vasa intestinorum tenuium in quorum cursu teste *Sommerring* i) glandularum plus ac 150 reperiuntur, inter se in vnum truncum coniunguntur, qui in eodem loco, quo trunci vasorum absorbentium extremorum

g) *Loderis* medicin. anthropologie.
me citato.

i) l. cit.

h) Libro iam saepissi-

morum inferiorum in principium ductus thoracici posterioris transgreditur. Ductus thoracicus posterior ipse qui luminis caulis pennae coruinae, et eiusdem structurae ut vasa lymphatica simulque etiam valuulis imprimis in fine suo praeditus est, iam ista ratione in regione vertebrae lumbalis tertiae ortus simul cum arteria aorta foramen diaphragmatis sinistrum inferius penetrat, atque inter istam ac venam azygam ad longitudinem columnae vertebralis ascendit, tandem usque supra angulum connexionis venae iugularis atque subclaviae sinistrae progressus arcum format, et in illum angulum se immittit. Inter cursum suum truncos vasorum absorbentium cordis pulmonum, glandulae thymus mediastini excipit. Vasa brachii lymphatica superficialia a parte antibrachii dorsali versus latus humeri internum paulatim se conferunt, profundiora vasa sanguifera maiora comitantur; omnia denique simul cum iis ceruicis, dorsi, integumentorum thoracis atque partis abdominalis superioris in glandulas axillares transgrediuntur. Trunci ex hisce glandulis egressi in latere sinistro modo in ductum thoracicum posteriorem modo immediate in venam subclaviam dextram se immittunt. Vasa absorbentia partis capitis sinistrae et intus et extus in facie nata, iis antea per glandulas plurimas transgressis tandem in glandulis iuxta venam iugularem colli internam sitis colliguntur, ex quorum infimis truncus magnus egreditur, qui aut in ductum thoracicum posteriorem, aut immediate in venam subclaviam sinistram init. Vasa absor-

bentia autem brachii dextri, lateris, colli atque capitis dextri, partis hepatis, diaphragmatis pulmonum dextrae in ductum thoracicum dextrum confluunt, qui teste *Cruikshankii* tantum longitudinis partis digiti quartae vel dimidia est, atque in angulum connexionis venae iugularis et subclaviae dextrae se immittit. Lis vero magna est inter anatomicos, numne omnia vasa absorbentia in ductibus thoracis confluant, an quaedam eorum immediate in venas terminentur. Plerique cell. anatomici autem e. c. *Haller* ^{k)}, *Soemmerring*, quin etiam *Meckel* iunior ^{l)} asserunt vasa absorbentia in nullas alias venas, nisi per ductus thoracicos atque alios truncos magnos in venas subclavias terminari, atque *Soemmerring* recte inquit, defensores sententiae contrariae insertionem vasis absorbentis in venam cultro pure praeparatam oculis offerre necesse esset, si eorum fidem tribui deberet, quod hucdum non factum sit. Alia sententia vero cell. *Meckel* est, ut commercium inter vasa absorbentia atque venas in glandulis conglobatis obuersetur, quam iniectionibus demonstrat, quaeritur autem, numne hic ruptura vasculorum venosorum facta sit.

Humores, quos haec vasa ducunt, quidem, ut supra dictum, diuersi generis sunt, prouti ea vel ex alia vel alia parte oriuntur, attamen humores duo praesertim ab iis ferun-

k) l. cit.

l) Hall. Grundriss der Physiolog. Anmerk.

feruntur chylus et lymphæ. Chylus est humor ex humoribus pluribus mixtus, albidus, lactis similis, et igitur vel etiam sponte coagulabilis sicut lac in animalibus dissectis et emortuis ^{m)}. Lymphæ ex vasis absorbentibus educta secundum *Soemmerring* ⁿ⁾ est humor pellucidus, flaviusculus, qui spiritu vini alcoholisato, acidis mineralibus et gradu caloris maximo extra corpus coagulatur.

Hoc systema absorbens veteribus ut iam supra dictum, ignotum erat, quaedam vestigia cognitionis eius, attamen obscura solummodo in iis inveniuntur, et quidem iste locus præcipuus huc pertinens mihi videtur, quo in scriptis *Hippocraticis* venis corporis maioribus antea memoratis tum dicitur, εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κοιλίης φλεβες ἀνὰ τὸ σῶμα παλλαὶ τε καὶ παντοῖαι δι' ὧν ἡ τροφή τῷ σώματι ἐρχεται ^{o)}, at hic notandum est, absorbentia ventriculi ipsa difficillime conspici posse, quod itaque magis coniecturatio est. *Erasistratus* quidem vasa absorbentia mesenterii arte impleta vidit, vero ea arterias putavit. — *Eustachius* demum primus ductum thoracicum inuenit, non autem eius functionem sciuit, neque ad quodnam systema eum pertinere illi notum erat. *Asellius* autem etiam anatomicus italicus anno 1622 primo vasa lactea in cane et tum in equis observavit, at ea ad hepatem meare arbitratus erat.

C 3

erat.

m) *Cruikshank* l. cit.

n) l. cit.

o) *Hipp.* de ossium natura.

erat. Mox tum a *Vesling* et post eum a *Thoma Bartholino* Danis, *Rusbeckio* Sueco et *Iolyffe* Anglo vasa absorbentia mesenterii atque etiam aliarum partium nempe hepatis atque testiculorum quae tum vel vasa serosa vel lymphatica dixerunt, simul eodem tempore in homine observata sunt ^p). Tum etiam ista vasa in auibus, amphibiiis, piscibus *Hunter*, *Hewson*, *Monroo* atque iam *Bartholinus* obseruarunt ^q).

Circa functionem istorum vasorum inuentores eorum iam absorptionem iis attribuerunt, quod munus iis omnino contingit, vt origines valuulae atque intumescencia eorum infra ligaturam manifesta docent, et quidem in omni superficie et interna et externa, in cauis magnis atque cavernulis corporis humani, quum anatomici originem eorum in omnibus hisce partibus ea inuenerint. At lis magna est inter physiologos numne hocce systema solum munere absorptionis fungatur, an venae simul absorbeant, quam fusius exponemus, quum ea circa rem a me tractandam maximi momenti sit.

Argumenta pro sententia priori, vasa lactea lymphatica sola absorptionem agere, quam cell. *Hunter*, *Cruikshank* etc. ^r) defendunt, in hisce consistunt, quae sequuntur.

Expe-

^p) *Hall*. de praec. corp. hum. part. T. I.
Sa. des menschl. Körpers. Vol. I.

^q) *Cruikshank* von den
^r) *Cruikshank* l. c.

Experimenta *Ioannis Hunteri* argumentationem praecipuam offerunt, qui nempe parte tubi intestinalis quauiscunque probe purgata, venis sanguine priuatis atque arteriis ligatis, hancce partem, animale adhuc viuo, lacte impleuit, atque ne minimum lactis in venis, sed omne lac in vasis lacteis reperit: si in simili experimento sanguinem per arterias atque venas libere meare siuit, ne minimum vestigium lactis in venis repertum est. Si lac in venas meseraicas iniecit, tubum intestinalem antea probe euacuaturn atque purgatum lacte penitus vacuum vidit: verum scilicet aer in venas inflatus animale mortuo in intestina penetrauit. Si in hisce periculis lac vel cum moscho vel cum coeruleo indico commiscuit, organis siue visus siue olfactus phoenomena eadem apparuerunt. — Si vel sanguis vel pus aut in cauitates corporis effunditur, aut in tela cellulosa generatur, vasa absorbentia hisce fluidis impleta reperiuntur ^{s)}. Myasma variolosum, venereum, canis rabidi ^{t)}, externe in corpus illatum semper tumorem atque inflammationem glandularum concitat, quae myasmata igitur manifeste per vasa absorbentia in corpus intrant. Mercurium sublimatum corrosium in cutem infricatum vires multo magis noxias habere necesse esset, si

^{s)} *Mascagni* Prodrôme d'un Ouvrage sur le système des vaisseaux lymphatiques. Sienne 1784. recus. in Samml. auserl. Abhandl. f. pr. Ae. X. 3. ^{t)} *Cruikshank* l. cit. glandulas popliteas commemorando.

si immediate per venas in sanguinem intraret. Praeterea copia et distributio uniuersalis horum vasorum in corpore humano, atque praesentia eorum in animalibus omnis classis cum ista sententia consentiunt.

Quibus argumentis autem plura opponuntur inprimis a cell. *Walter* in Libello de absorptione Berolini 1794 et *Schreger* in fragment. anat. et physiol, fasc. I^{mo}, Lips. 1791. quorum praecipua omnia sincere referam. Contra experimenta sub *Hunter* facta *Walter* opponit, experimenta in animalibus maxime tortis facta, atque orificia venarum absorbent. Inde spastice constricta esse, unde etiam aqua in venas iniecta in intestina penetrare non potuerit, attamen aer; atque se ipsum iniectiones vasorum sanguiferorum in vniuersum in hominibus cum magnis conuulsionibus mortuis non feliciter euenire animaduertisse, vasa lactea in illis experimentis facilius replenda sint, quia tela cellulosa, quae orificia eorum secundum *Cruikshank* ipsum circumcingat, istorum orificia hiantia reddunt. Experimenta aliorum cell. anatomicorum experimentis *Hunteri* repugnant; vener. *Haller* v) narrat, aquam cum ichthyocolla colore coeruleo tincta commixtam in venas maiores iniectam in cauitates corporis transsudasse, et quidem copia tanta, vt materia iniectoria figuram cauitatum expresserit. *Kaaw Boerhaave* x) in intestina aquam tepidam intulit,

v) l. cit. et a. l. pl.

x) lib. de perspiratione dicta Hippocr.

tulit, atque illam a venulis bibulis resorberi, et in venas maiores ingredi se vidisse asserit, et quidem tanta copia, ut labore continuato omnia vasa venosa pallerent: *Meckel* natu maior y) vesiculas seminales viri robusti iniicit, atque materia ceracea iniecta inde usque ad venas plexum venosum vesiculas seminales circumdantem formantes penetravit, quod periculum quidem non semper sed pluries tamen sibi successit. Idem vesicam urinariam per urethram aere inflavit, isque omnis aer per venas continuo ex vesicae cauo abiit, ut vesica inflata mox iterum collaberetur, atque postea aqua iniecta etiam per venas ingressa est, vesica tum interne considerata integerrima constituta fuit. Copia tanta fluidi per os hausti saepe tempore brevi in massam spissam transit, atque per urinam rursus emittitur, quin fieri non possit, ut vasa lactea totam copiam absorberint, neque minus ista copia per plures glandulas atque per ductum thoracicum luminis summe linearum trium cum tam incredibile celeritate permeare potuerit, exempla bibitorum proferuntur, qui interdum per horam mensuras plures liquoris cuiusdam imprimis cerevisiae hauriunt, atque mox tum plurimum urinae demittunt. Experientia docet glandulas mesentericas omnes inter hominem viuum indurari quin etiam penitus ossificari posse, ut cel. *Watter* in tractatu citato exemplum refert, atque tabula aenea delineat, atque clar. *Ruysch* glandulas mesentericas in cadaueribus senum exsic-

y) Experimenta nova et obseru. de finib. venar. Berol. 1772.

siccitas atque maxime imminutas inuenit. Denique conclusio ex experimentis *Hunteri*, absorptionem igitur in toto corpore a vasis lacteis et lymphaticis solis fieri, non conceditur; in corporibus penis et clitoridis cauernosis enim atque in placenta absorptionem a venis fieri, et itaque eodem iure concludi posse, venas per totum corpus munere absorptionis fungi.

Contra hasce oppositiones autem varia responderi possunt. Vasa venosa non tanta irritabilitate gaudent, vt tam facile spastice constringerentur; phaenomena in periculis *Halleri* transsudationi post mortem in corpore animali omnino occurrenti attribuenda esse videntur; circa experimenta *Boerhauui* atque *Meckelii* quaestio magna est, numne in his ruptura vasorum contigerit, quae tanto magis coniecturetur, quam tanta copia materiae in venas transierit, *Meckel* obseruator perspicax quidem vesicam vrinariam integram fuisse asserit, at depressiones multis glandulis folliculosis instructae in vrethra versantur, quae *Cruikshank* teste facile simul cum vasis earum venosis disrumpunt, et vnde tum venae vesicae vrinariae repleri possunt. Quod demissionem potus hausti tam celerrimam via alia per venas mesentericas et inde in venam portae atque tum per hepar in venam cauam aequae longa, atque motio aequae vel etiam multo magis tarda est, e contra fluida ex observationibus plurium per vasa lactea celeriter progrediuntur, vt *Cruikshank* chylum in vasis lacteis canis parte horae ter millesima sexa-

sexagesima pollices quatuor percurrere obseruarit, qui itaque parte horae sexagesima spatium viginti pedum permeet, porro actio systematis absorbentis subinde maxime augeri potest. Praeterea assumi non debere mihi videtur, vt vrina emissa potus modo haustus sola sit, sed hoc phoenomenon modo naturae congruo ita explicari potest, vt parte aliqua liquoris vulgo irritantis hausti in sanguinem translata, ista pars actionem vasorum vrinam secernentium augeat, vt particulas aquosas iam in sanguine contentas plures secernant, atque inde vrina copiosa oriatur, donec autem vrina demissa est, quae eandem qualitatem quam potus haustus habuisse apud *Ettmüllerum* ^{z)} dicitur, hora vt plures praeterierint. Praeterea cursus vasor, absorb. ventriculi non longus est, neque per glandulas multas fit. Exemplum glandularum mesenterii obstructarum nihil refutat, nam numerus earum tantus est, quin facile quisquam contendere possit, eas omnes obstructas esse, ne vlla via chylo supersit; praeterea teste Assalini ^{a)} anastomoses inter vasa lactea et lymphatica sunt, atque Monroo experimenta obtulit, in quibus quamuis ductus thoracicus posterior ligatus erat, tametsi chylus in sanguinem transiuit. Vanitatem conclusionis ex experimentis Hunteri non intelligo, structura enim corporum cauernosorum, atque placentae, et humor in hosce lege naturae effusus indolis peculiaris

D 2

et

^{z)} Oper. Tom. I. p. 126. Tom. XI. p. 716.
über die Krankheiten des lymphat. Systems.

^{a)} Versuch

et ab aliis partibus corporis diuersa est, quod autem circa intestina non reperiō. Ex quibus omnibus verisimillimum mihi videtur, vasa lactea et lymphatica sola munere absorptionis fungi, et itaque systema vasorum lacteorum atque lymphaticorum, quum ea inter se non diuersae naturae sint, iure nomine communi systematis absorbentis mereri.

Praeter absorptionem systemati absorbenti functio adhuc alia est, vtpote elaboratio chyli atque lymphae, quae fit et actione vasorum in fluida, et commixtione humorum variorum absorptorum inter se inuicem ope connexionis vasorum absorbentium ex partibus variis orientium per plexus atque glandulas, in quibus glandulis etiam humores syst. absorb. per humorem subtilem ex arteriolis cum iis conuolutis secretum, cui forsan qualitas succi gastrici vel saliuialis similis inest, praecipue mitigationem et aptitudinem ad sanguificationem atque nutritionem nanciscuntur. Quam functionem hocce systema ratione optima aget, quum maxima irritabilitas et actiuitas ei insit. Experientia etiam inde argumenta manifesta praebet, teste. Mascagni lympham truncorum maiorum post cursum suum per glandulas plures qualitatem suam peculiarem ex parte, qua venit, nactam amisisse, saporem salsum mitigatum, et eam iam coagulabilem factam esse inuenitur.

Vitia pathologica, quibus syst. absorb. obnoxium est, in organica et vitia virium diuiduntur, atque in vniuersum eadem sunt, quae vasis generaliter attribuuntur. Ad vitia organica eius pertinent dilatatio nimia vasorum, eorumque orificiorum siue Eurysma, Anastomosis, atque Diapaedesis; disruptio siue Diaeresis, angustatio, collapsus, conglutinatio seu symphysis laterum atque orificiorum vasorum, obstructio. Vitia virium eius sunt atonia, torpor, irritabilitas nimia, constrictio spasmodica, inflammatio. Glandulae huius systematis vitiis iisdem etiam inuaduntur, quae adhuc suppurare, scirrhone indurari, et vlcus carcinomatosum fingere possunt. Chylus atque lympa aut nimis tenacia et coagulabilia, aut nimis aquosa, aut acrimoniis inquinata aut corrupta esse possunt propter humores corruptos ex partibus corporis variis ortum ducentes e. c. ex tubo intestinali sordibus viscidis, mucosis vel alio modo corruptis impleto, ex vlceribus, ossibus cariosis, carcinomatibus.

Causae remotae vitiorum organicorum atque virium huiusce systematis, quas experientia nos docet, iam secundum ordinem vitiorum variorum enumeremus.

1) Causae angustationis et obstructionis vasorum atque glandularum.

a) Victualia malae indolis, tenacia, chylum viscidum generantia, vires digestionis languidae, saturnina, abusus spirituosorum, pressio vel externa vel in-

terna vti fasciis, vestimentis angustis, tumoribus, graviditate.

- b) Spasmi, qui vel irritamentis praeternaturalibus acrimoniis vel irritabilitate ipsa huius systematis nimia efficiuntur, et tunc etiam
- c) Atonia, defectus actiuitatis syst. absorb.

2) Causae dilatationis atque rupturae.

Laesio externa, contusio, laxitas, vis vitae vasorum torpida, irritatio contentorum nimis debilis, stagnatio eorum, ex quorum accumulatione vel etiam ruptura nascatur.

3) Causae atoniae atque torporis huiusce systematis.

Quaecunque causae debilitantes, inprimis abundantia potuum calidorum, intentiones animi nimis maturaе aetate infantili.

4) Causae irritabilitatis nimiae atque status inflammatorii.

Quaecunque aut sensibilitatem S.N. praeternaturaliter exaltant; aut acrimonias, irritamenta praeternaturalia in syst. absorb. gignunt.

Deflexiones pathologicae, quibus functiones huius systematis obnoxiae sunt, in hisce consistunt.

- 1) In absorptione et circulatione chyli atque lymphae imminuta vel deficienti, quae efficitur aut constrictione spastica, aut vi constringente rerum quarundam v. gr. satur-

saturninorum, abusu spiritus vini et medicaminum adstringentium, aut obliteratione orificiorum per res glutinosas, tenaces v. c. chylum viscidum, immunditatem cutis aut atonia atque torpore irritabilitatis huius systematis eiusque causis e. c. abusu opii, aut impedimentis mechanicis, obstructionibus, symphysi vasorum, aut tumoribus partium vicinarum, et pressione externa, aut plethora, quae vt pressio agit.

- 2) In absorptione et circulatione chyli atque lymphae nimis aucta, vnde plethora atque cacochymia ortum ducit. Fontes huius vitii sunt irritabilitas et sensibilitas huius systematis nimia, dilatatio ostiorum vasorum, et quaecunque causae ostiola relaxantes e. c. aer calidus ac humidus, thermae nimis frequentes, excretiones nimiae et penuria humorum inde exorta, quum antagonismum hic versari, et absorptionem celeriore inde oriri experientia nos doceat.

Adhuc b. *Darwino* b) abalienatio functionum huius systematis alia placet, nempe motio lymphae retrograda. Exempla analogica prouocat, quibus in aliis vasis valuulis instructis etiam motus retrogradus fit, vt in passione iliaca, qua contenta intestinorum interdum valuulam coli superant,

- b) Diss. peculiar. in Samml. auserl. Abhandl. f. pr. Ae VI. atque etiam in GE, *Darwins* Zoonomie recurs.

rant, in morientibus, vbi cel. *Haller* motum sanguinis per-
 versum in venis observauit. Et hocce motu retrogrado
 morbos varios explicare vult, vtpote diabetem imprimis
 chyloformem s. lacteam, diarrhoeam chylosam, catarrhum
 lymphaticum, hydropes varios, sudorem frigidum, metasta-
 sin puris, chyli, lactis et vrinae, actionem medicaminum
 emeticorum et aluum ducentium, si cuti adplicantur. At
 in syst. absorb. valuulae numerosissimae adsunt, quae binae
 exstant, et, vt iam dictum, lumen vasorum plus ac totum,
 certe in vasis maioribus occludunt, atque vel etiam in ca-
 daueribus iniectionibus directione cursui lymphae inuersa
 factis viam interrumpunt, vt vasa absorb. rarissime directio-
 ne inuersa et quidem solummodo cum aere inflari possint,
 et *Schumlaniski* soli bis iniectio directione inuersa cum mer-
 curio successerit. Vnde motum chyli atque lymphae retro-
 gradum per partem syst. absorb. maximam in corpore viuo
 fere penitus fieri non posse liquet, atque si possibilitatem
 eius poneremus, in hocce casu atonia et infirmitas maxima
 vis vitalis vasorum absorbentium et imprimis valuularum
 vt conditiones necessariae desiderandae essent, quae solum-
 modo in generali debilitate corporis enormi locum habere
 possunt, et quo in casu vasa vim contenta directione in-
 uersa pellendi non haberent. Sudorem frigidum, actionem
 medicaminum cuti adplicatorum, metastases inde multo
 melius alio olim consueto modo explicemus, nempe prio-
 rem ex relaxatione ostiolarum arteriosarum et colliquatione
 humorum, modus efficiendi medicaminum cuti adplicato-
 rum

rum aptius per transitum eorum in sanguinem auxilio functionis naturalis syst. absorb. explicetur, quam ut inde functio eius praeternaturalis fieret, quum conditiones supra dictae eo minime adsint, quod etiam de metastasibus valet. Infra etiam sub sectione morborum falso a systemate absorbenti repetitorum ostendemus, morbos ex motu lymphae retrogrado repetitos facilius atque modo naturae magis congruo aliter explicari posse.

Iam venio ad rem ipsam a me tractandam, quem tractatum apte in sectiones duas diuidendum esse mihi videtur, nempe in aliam partem, quae utilitatem cognitionis absorptionis generatim i. e. receptionis quarundam partium in massam humorum ostiolis vasorum vi vitali praeditis profert; atque aliam, quae utilitatem cognitionis systematis absorbentis eiusque functionum in medicinam universam atque chirurgiam ostendit.

In sectione tractatus prima autem tantummodo eo me restringam, ut praestantiam sententiae circa absorptionem, sicuti eam modo definiui, ante eam transsudationis i. e. introitus partium in massam humorum per vim attractionis pororum inorganicorum et igitur secundum leges naturae mortuae demonstrem, quum utilitas cognitionis generalis introitus partium quarundam in massam humorum ex exemplis supra allatis iam sponte pateat. Quae praestantia in phaenomenis, quae iam enumerentur, manifesto apparet.

1mo. Doctrina absorptionis vniuersa inde magis legibus vis vitalis et naturae medicatricis subiicitur, et inde patet, cur absorptio tempore matutino, vbi vires vitales in vniuersum alacriores sunt, atque copia humorum nonnihil imminuta est, atque post exinanitiones celerius euenit.

2do. Modum nutritionis corporis atque formationis et restorationis partium eius singularum inde aptius nobis imaginari possumus. Transitum chyli enim ex organis digestionis in sanguinem difficillime ope transsudationis explicares, quum partes et aptae et ineptae atque excernendae tum aequae facile ex intestinis in sanguinem transire possent, quod vero non tam facile euadere, absorptione posita, sibi cogitari potest, quum ista organis vi vitali praeditis fiat, quae inde receptionem partium ineptarum, nimis irritantium certe sub conditionibus quibusdam refutare valent. Rationem formationis atque restorationis partium aptissime modo sequenti nobis cogitamus, quod nempe, quae superflua atque inepta ab arteriolis nutrientibus ad partes formandas atque restaurandas secernuntur, vasis absorbentibus rursus auferantur, quorum ostiola hisce particulis nimis atque ineptis irritentur, ac ad actionem maiorem excitentur, vnde tum regularitatem in functione nutritionis facile nobis explicemus.

3^{tio}. Rationem melius intelligimus, quamam euenit, vt humores in cauis corporis variis nonnunquam nimis accumulentur, atque isti, sicuti etiam alii humores praeter-
natu-

naturaliter extravasati e. c. pus, sanguis usu remediorum irritantium et internorum et externorum rursus evanescent. Si enim transsudatio locum haberet, isti humores accumulari non possent, nisi hisce poris obstructis, atque ista remedia sola accumulationem sanarent, quae obstructionem pororum tollerent. Iam vero immunditiem cutis ad causas rarissimas hydropis anasarcae pertinere reperimus, atque contra vel irritationem corporis nimiam vel debilitatem eius saepissime hydropes gignere, quae vero obstructionem pororum inorganicorum producere non posse facile intelligitur, quum isti solummodo normae legum naturae mortuae obnoxii sint, atque remedia irritantia minime ita agere possunt, ut inde pori inorganici obstructi depurgarentur. Porro pus, sanguis, lympa ope vis attractionis pororum inorganicorum evanescere non possent, quum pori hisce humoribus crassiusculis obstrui necesse esset.

4to. Ex ista proxima ratione etiam modus multo facilius intelligitur, quo cartilagines foetus crassae cavitate orbae in ossa caua immutantur, quo radices dentium lacteorum evanescent, quo aetate senili ossa minus ponderosa euadunt, alveolae destruuntur, quo fines ossium acuti in fracturis eorum male curatis atque acumina ossium post amputationem remanentia rotundantur, vno verbo quomodo partes corporis solidae, quae scilicet antea emolliendae et humectandae erunt, evanescent, si absorptionem auxilio ostiolorum organicarum vasculorum euadere assumitur.

31
Pars rei a me tractandae alia est, qua illustrationes ostendam, quas cognitio systematis peculiaris absorbentis et anatomica et physiologica et pathologica vniuersae medicinae atque chirurgiae praebet. Et quidem

A. Anatomiae.

1mo. Nouum systema vasorum per totum corpus diffusum nouimus, et inde genus vasorum tertium quibuscunque partibus corp. hum. attribuendum esse intelligimus.

2do. Glandulas numerosissimas conglobatas ad systema vasorum peculiare pertinere iam docemur.

B. Physiologiae.

1mo. Exploratione recursus lymphae atque chyli ex quibuscunque regionibus ad sanguinem per vasa noua propria quasi circulatio noua inuenta est.

2do. Licet nobis nunc concludere, quibusnam partibus numerus vasorum absorbentium maximus occurritur, in hisce gradus absorptionis magnus versatur.

3^{tio}. Cur in corporibus malae figurae pectoris propter spinam dorsi praeternaturaliter curuatam et inde paruae structurae tametsi non nimia copia humorum nutritiornum et inde habitus corporis non nimis maxime crassus oritur, ex scientia anatomica ductus thoracici posterioris canalis
pri-

primarii systematis absorbentis patet. Quum ista enim cursum huius ductus, per quem omnes fere humores nutrititii migrant, ad directionem spinæ dorsalis dirigi, et itaque cum curuatura spinæ dorsi etiam ductum thoracicum posteriorem curuari nos doceat. Hic cursum chyli per ductum thoracicum et transitum eius in sanguinem retardari oportere, ac inde absorptionem ipsam in canali intestinali imminui intelligimus, quum secundum leges hydraulices ratio sit inter euacuationem trunci atque absorptionem et repletionem ramulorum, ita ut quo citior atque crebrior est euacuatio, eo maior sit absorptio et vice versa.

4to. — Vtilitas glandularum conglobatarum maxime nunc illustrata est, quum nouerimus, illas ad systema vasorum quoddam peculiare pertinere cuius finis est lympham atque chylum et sanguinem reducendi, et per eas connectionem multorum vasorum huius systematis ex partibus diuersis orientium effici, simulque multa vasa sanguifera et arteriosa et venosa in illis confluere, ex quibus arteriolaris conuolutis humorem subtilem secerni, cui verisimilitate cum maxima vis assimilans perinde ac succo gastrico et saliuiali attribuatur. Vnde hisce glandulis humores varii generis, prouti ex variis locis afferuntur, inter se commisceri, et vicissim, sicuti etiam praesertim admixtione humoris subtilis ex arteriolaris secreti mitigari, et admixtione posteriori adhuc naturam animaleam et massae sanguineae magis homogeneam accipere iure concludimus. Vnde

hasce glandulas multum ad elaborationem humorum corporis nostri atque imprimis etiam chyli conferre patet et cur chylum atque humores ex partibus corporis variis rursus in sanguinem reductos, qui omnino indolem non homogeneam cum massa sanguinis habent, transeundo in sanguinem perturbationem grauem non efficere iam intelligimus, quum nos hacce elaboratione ante transitum eorum in sanguinem nunc instructi simus. Notitia inde etiam nobis est, sanguificationem bonam non ab organis digestionis atque vasis sanguiferis solis dependere, sed etiam ab actiuitate proba systematis absorbentis ac praesertim etiam harum glandularum. Porro liquet, quare glandulae conglobatae in foetu atque infantulo magnitudinis praecipuae ratione corporis reperiuntur. In isto statu enim vis chylicationis canalis intestinalis, atque vis sanguificationis systematis arteriosi et imprimis pulmonalis propter laxitatem partium atque defectum respirationis adhuc debilis est aut omnino deficit, simulque systema nerueum sensibilitate magna gaudet, atque irritamento minimo perturbatur, vnde elaborationem chyli et aliorum liquorum ad sanguinem reductorum tanto subtiliorem antecedere necesse est, quae elaboratio illis glandulis effici iam cognoscimus. Et hanc elaborationem eo meliorem euadere, si glandulae volumen maius occupant, et itaque impetus humorum ad arteriolas earum fortior est, vt quantitas humorum copiosior ab iis secerni possit, iure nobis coniecturari licet.

C. Pathologiae generali.

Vitia vasorum eorumque contentorum inuentione huius nouae classis vasorum amplitudinem latiore[m] nanciscuntur, neque ad vasa sanguifera sola coarctantur. Vnde notitiam causarum morbificarum maxime adauctam adipiscimur, et vice versa causae morbificae in vasa agentes latius patent, quam olim doctum fuit, nam v. gr. compressionis laesiones, vitia virium vitalium etiam in hocce systema agere nunc assumendum est. Simul etiam vires vasorum morbificae in statum humorum inde amplificantur, iam enim ex cognitione functionum physiologicarum syst. abs. facile concludi potest vt actiones eius vitiosae vitia chyli atque lymphae efficiunt, et inde humores atque nutritionem vitiosa fieri necesse sit: atque vbicunque nunc glandulae syst. abs. repertae sunt, ibi ex tumore earum vel coarctationem canalium vel motum impeditum oriri posse concludamus, prouti eae nempe aut ad canales adiacent, aut prope musculos sitae sunt. Etiam fons morborum neruosorum noua inde extricatur, quum enim hocce systema et in connexionem maxima[m] cum S. N. versetur, et multum ad humores corporis probe praeparandos conferat, vitia syst. abs. necessario morbos neruorum, efficere debere facile intelligitur. Circa receptionem materialium morbificarum et externarum et internarum cognitio syst. abs. lumen magnum nobis attulit. Iure enim nunc nobis concludere licet, quanto magis pars quaedam
vasis

vasis huius systematis instructa est, tanto magis illa receptioni materiarum morbificarum apta est; quod etiam valet, si venae itidem absorberent, nam itaque tametsi vasa huius systematis munere absorptionis fungi minime inficiandum esset. Porro cur contagia saepissime intumescencias glandularum conglobatarum vel dolores in regionibus excitant, quibus illae glandulae versantur, iam intelligimus. Quod verum ad myasmata quaedam singula circa hocce systema adhuc speciatim pertinet, infra sub capite pathologiae ac therapiae specialis dicemus. In migrationibus materiarum morbosarum vel morbificarum e. c. in stadio suppuratorio variolarum in retrogressu lactis ex mammis saepe glandulas conglobatas intumescere nunc non mirum est, quum omnes humores ex loco aliquo ad sanguinem retrogrados per systema vasorum cum istis glandulis intime connexum migrare oportere iam probe sciamus. Connexio consensualis ope vasorum inuentione nouae classis vasorum omnino amplificari necesse est, vnde etiam facilius ac olim intumescencia glandularum conglobatarum ex partibus vicinis inflammatis oriunda explicatur, vbi ea ex consensu neruorum explicata est, vti cell. *Camper* ^{c)} atque *Coopmanns* ^{d)} fecerunt quorum posterior autem suam sententiam in editione recentiori sui libri infra memorata reuocauit, tum enim difficile intellectu

c) Verhandeling over den waaren aart der Kankervoording.

d) Neurolog in praefatione Franequerae 1789.

lectu erat, cur iste consensus nerueus solummodo ad hasce glandulas se referat, quum aliae partes quoque connexionem nerueam cum partibus affectis habeant, et istae glandulae ipsae nervis paucis instructae sint.

Status pathologici glandularum conglobatarum nunc maxime illustrati sunt. Ratio, qua cibi viscidi, tenaces obstructiones glandularum mesenterii conficiunt, iam facile intelligitur, quum chylum omnem per eas meare oportere nunc nouerimus. Porro via praecipua materiae catarrhali, aliisque acrimoniis et materiis morbificis ad glandulas conglobatas vasis absorbentibus inuenta est. Ex eorundem vasorum inuentione etiam lucidius apparet, ut modo dictum est, quare ex partibus vicinis inflammatis glandularum intumescencia saepius oritur.

D. Semiotici generali.

Huic scientiae cognitione syst. abs. parum illustrationis offertur et praeter ista duo nihil scio, quod nempe nodi tactu abdominis nonnumquam at quidem rarissime inuestigabiles glandulas mesenterii tumefactas plerumque indicent: atque ex glandulis conglobatis superficialibus tumefactis sine irritatione partium vicinarum maxima simul combinata plerumque aut materia morbifica absorpta et in sanguinem transitura, aut crassities lymphae aut debilitas vel status spasmodicus totius syst. abs. ac imprimis harum glandularum coniecturari nobis licet.

E. Materiae medicae atque Therapiae generali.

1mo. Via, qua medicamenta in sanguinem introeunt, nunc accuratius constituta est, et inde intelligimus, quomodo fit, ut medicamenta massae sanguineae tam heterogenea sine noxa in sanguinem transire possint, et quidem externe omnino crude absorpta, quum ea primo syst. abs. eiusque glandulas permeare, indeque mitigari nouerimus, antequam in sanguinem transeunt.

2do. Effectus salubris balneorum in morbis glandularum conglobatarum nunc manifeste apparet, quum illa per vasa absorbentia immediate in hasce glandulas peruenire iam nouerimus.

3^{tio}. Scientia vasorum syst. abs. anatomica a priori applicationem iustam vnguentorum resoluentium e. c. vnguenti mercurialis, vnguenti de digitali in glandulis conglobatis obstructis cognouimus: ut ista nempe non immediate super glandulis affectis sed in locis fiat, quibus vasa absorb. ad istas glandulas transeuntia originem ducunt, et itaque vnguentum resoluens glandulis inguinalibus obstructis aut in latere cruris interno aut in regione abdominali infra umbilicum; glandulis axillaribus hocce malo affectis aut in latere brachii interno aut in regione thoracis, glandulis colli et capitis obstructis in parte capitis capillata, regione colli superiori, infricandum sit, uti *Mascagni* ^{e)} docuit;

e) Prodrome d'un Ouvrage sur le systeme des vaisseaux lymphatiques. Sienne 1784.

cuit: 'at quidem obstructions non inueteratas' neque indolis spasticae esse necesse est, si istae frictiones vsui sint, vt per se iam patet.

4to. Norma frictionum ad absorptionem humorum extrauasatorum promouendam itidem scientia decursus vasorum syst. abs. accuratior redditur. Frictiones istas nunc enim ad directionem illorum vasorum agere possumus, atque nouimus, si absorptionem in crure adiuuemus, frictionem oblique a latere externo ad internum et ad superum versus inguina faciendam esse, in brachio a latere externo siue e regione pollicis ad internum versus sinum axillarem fricemus, in regione thoracis frictionem oblique ad superum et latus externum versus sinus axillares peragamus; in regione abdominis superiori illa eodem modo vt priori in casu agatur, in parte abdominis inferiori autem ad inferum versus inguina fiat.

5to. Quoad effectum cantharidum, vt inter vsum eorum glandulae conglobatae inter cor et locum, cui applicantur, sitae intumescant, istud nunc systemate absorbenti eiusque connexionione cum glandulis huiusce generis intima cognitis facile extricatur. Originem intumescantiae enim ex particulis cantharidum acribus deducendam esse, quae vasa absorb. in loco applicationis irritant, et vnde simul glandulae cum istis connexae sympathiam perferunt, aut illis vasis ad istas glandulas deferuntur, facile iam intelligi potest. Vnde etiam sanatio horum tumorum optima apparet, nempe applicatio remedii relaxantis im-

primis vnguinosi ad locum, quo cantharides applicatae sunt.

6to. Vtilitas emeticorum in casibus, quibus absorptio promouenda est, ex anatomia syst. abs. maxime elucet, quum ea nos doceat, ductum thoracicum posteriorem sub crure diaphragmatis dextro in cauum pectoris ascendere, atque eum inde ex motu diaphragmatis inter vomitum valde excitato fortius in actionem ferri, et progressum ac euacuationem contentorum eius promoueri appareat. Vnde absorptionem augeri ex ratione inter euacuationem truncorum atque absorptionem et repletionem ramulorum supra iam memorata patet.

7mo. Ex vi resoluenti medicaminum quorundam v. gr. mercurialium, hb. digitalis, tartari emetici refracta dosi in glandulas conglobatas per irritationem suam iure nunc concludere possumus, ista remedia actionem totius systematis absorbentis et itaque etiam absorptionem immediate augere. Quoque itaque vis horum remediorum salutaris extensa est, vt nunc glandulae huius generis numerosiores detectae, atque vires earum pathologicae amplae in corpus totum magis illustratae sint.

8vo. Doctrina *Kaempfi* de euacuatione infarctuum vasorum venosorum abdominalium doctrina recentiori systema vasorum nouum proprie absorbens dictum solum munere absorptionis fungi, et venas omnes cum arteriis per anastomosin conjunctas esse maxime deprimitar, vel certe mutatur. Nunc enim argumentum refutans clar.

*Soemmer-
ring*

ring magni momenti esse intelligitur, se sibi explicare non posse, per quamnam viam infarctus in tubum intestinalem veniant; quodsi enim secundum thema modo dictum nulla ostiola venarum abdominalium in tubum intestinalem terminentur, omnis excretio infarctus vasis venosi abdominalis per tubum intestinalem aliter ac ruptura eius fieri non posset, quacum magna haemorrhagia coniungi necesse esset. At scilicet infarctus ex vasis absorbentibus abdominalibus per hanc viam forsitan euacuentur, motum retrogradum enim in vasis absorbentibus singulis irritatione medicaminum excitari posse non prorsus refutandum est.

F. Pathologiae atque Therapiae speciali.

Vt morbi singuli omnes, in quibus cognitio systematis absorbentis lucem attulit, melius conspici, et ordo quidam in recensione eorum observari possit, non incongruum erit, si illi ad classes et genera quaedam referantur, quae iam enumerabo: quo vero probe notandum est, me non omnes morbos, in quibus systema absorbens functione absorptionis sua aliquid confert, sed solos eos nominaturum esse, quorum cognitio pathologica et methodus medendi scientia syst. abs. praesertim illustrata sunt.

I. CLASSIS. Morbi, qui ex effectu immediato status systematis absorbentis vitiosi originem ducunt, quae classis rursus in 2 genera diuidatur:

I. GENVS. Morbi a defectu absorptionis aut progressu contentorum syst. abs. impedito propter vitia huius systematis varia, huc hydropes, tabes mesenterica referantur.

2. GENVS. Morbi quorum character essentialis respectu systematis absorbentis minus ad progressionem contentorum eius, sed magis ad qualitatem eorum pertinet; quorsum morbus scrophulosus atque rachitis attinent.

II. CLASSIS. Morbi, qui ex absorptione fluidorum atque solidorum ineptorum dependent, quorsum icterum, variolas, syphilidem, phthisin referas.

III. CLASSIS. Morbi, qui ex effectu tantum mediato conditionis syst. abs. vitiosae ortum ducunt, quorsum malum hypochondriacum, asthma et suffocatio, apoplexia, amaurosis, impedimenta motionum, excretionum ac evacuationum, atque situs partium vitiosus; atrophia particularis pedum vel brachiorum ex glandulis illius systematis obstructis pertinent.

Morbos singulos iam ad hunc ordinem perlustrabimus, atque conspiciemus, quidnam cognitio syst. abs. in quouis eorum illustravit.

I. CLASS.

I. GENVS.

a. *Hydropes et Oedemata.*

Themate posito systema vasorum novum detectum, proprie absorbens dictum munere absorptionis fungi, causa illius

illius morbi proxima in isto systemate nonnunquam haerere oportet, et quaecunque aut atoniam, aut disruptionem, aut constrictionem, aut obstructionem syst. abs. efficiunt hydropem generare posse inde ponendum est. Vnde plura phaenomena atque causae remotae illius morbi illustrantur.

1mo. Quid striae albissimae, pellucidae sunt, quae manifeste uti vasa apparent, atque in hydropicis grauissime laborantibus nonnunquam occurrunt, ut ipse tales hocce in casu praesertim in latere cruris interno in praeclar. nosocomio Bambergensi conspexi, iam demum nouimus; eas enim venas esse non posse ex albitudine earum maxima patet, et itaque vasis absorbentibus eorumque qualitatibus cognitis iure nunc concludimus, illas strias vasa absorb. turgida esse, quae sententia adhuc inde affirmatur, quod illae striae iter idem, quod haecce vasa percurrant.

2do. Cur oedema post operationes chirurgicas nonnunquam oritur, uti imprimis post excisionem vel incisionem profundam et amplam glandularum conglobatarum plurimum, atque interdum post venaesectiones iam facile intelligitur, ut infra sub capite chirurgiae fusius demonstrabitur.

3^{tio}. Cur irritatio quaedam vel idiopathica vel consensualis spasmus excitans absorptionem nonnunquam impedit, ac inde, sanguine simul maxime aquoso, hydropem gignit, nunc facilius intelligatur, quum syst. abs. multo sensibilius ac syst. venos. esse iam nouerimus.

4to. Quare vel obstructiones vel coarctationes systematis absorbentis eiusque glandularum malum hydropicum conficiant, atque igitur omnes pressiones et externae et internae in hocce systema huncce effectum habeant inde liquet. Vnde etiam modus illarum pressionum efficiendi melius intelligitur, ac si illas in venas prope vasa absorbentis agere poneret, quodsi illae enim in venas agerent, non intelligerem, quare non tandem sanguis per ostiola venarum penetraret, et itaque in quouis corpore ex ista causa hydrope affecto, vel etiam sanguine bonae indolis praedito, denique extrauasatum sanguineum formaretur; porro varices venosas non semper hydropes ex pressionibus externis orientes comitari animaduertimus, et vice versa.

Mirum autem videri posset, cur hydrops non saepe morbum concomitantem vel secundarium morbi scrophulosi constituat, quum hicce morbus praeprimis etiam ad debilitatem systematis absorbentis attineat. At in morbo scrophuloso debilitatem non tantam esse videtur, quum praesertim morbus infantum ac iuuenum sit, ut functiones huius systematis omnes penitus cessarent, et itaque absorptio, quae forsan functio eius facillima est, adhuc maneat, atque reactio eius sola in sua contenta pessumdata sit, vnde tantummodo stagnatio et deprauatio contentorum oritur, quae morbo ad summum progresso corpus citius consumit, ac debilitas gradum tam magnum assequatur, ut absorptio inde omnino deleatur. Acrimonia scrophulosa prae-

praeterea qualitatem habet humores inspissandi, neque tam maxime irritat, si ea vero nonnihil acris facta est, systema arteriosum ipsum afficit, facile inflammationem gignit, et ista ratione transitum in cauernulas atque caua corporis sibi ipso occludit. Hydrocephalum attamen saepe morbum scrophulosum sequi conspiciamus, quae species hydropis facillime in aetate infantili oriri potest, quum in ea congestio humorum maxima ad caput fiat, atque caput hic pars praecipue debilis sit.

Circa methodum hydropi medendi adhuc illustrationes inde nacti sumus. Commoda magna, quae emetica hydropicis saepenumero praestant, inde facile apparent, vt supra iam occasione sermonis de vtilitate emeticorum ad absorptionem humorum promouendam demonstratum est. Quum supra sub capite materiae medicae monstrarimus, quod nunc ex cognitione syst. abs. accuratiori circa medicamina quaedam ibidem memorata a priori concludi possit, ea absorptionem ope irritationis suae in istud systema augere, inde de efficacia eorum in malo hydropico certiores facti ac illustrati sumus. Quoque applicationem frictionum stimulantium contra tumores hydropicos nunc melius edocti sumus, vt supra iam dictum est.

b. *Tabes mesenterica s. Atrophia infantum.*

Character essentialis huius morbi est emaciatio ex obstructionibus glandularum systematis absorbentis meseraicarum. Iam vero functionibus huius systematis perspectis,

G

atque

atque igitur omnem chylum, antequam ad sanguinem pervenit, per illas glandulas migrare, indeque elaborari oportere; rationem facile intelligimus, cur istae obstructions tabem producant. Non solum vero circa causam morbi proximam inde illustrati sumus, sed etiam circa causas eius remotiores. Nempe quaecunque chylum viscidum gignunt e. c. impletionem ventriculi nimiam cum alimentis, alimenta viscida, vel acerba, consuetudinem damnosam infantibus spirituosam propinandi huic morbo ansam dare, atque omnia relaxantia aut vim vitalem debilitantia duplici modo huncce morbum efficere valere, vtpote tum generatim debilitate omnium systematum et itaque etiam systematis absorbentis inde oriunda, tum organis digestionis inde debilitatis, ex connexionem intima illarum glandularum cum vasis chyli-feris facile apparet. Quin etiam cur immundities cutanea et aer corruptus ad generationem huius morbi conferunt inde explicari potest, quum in uniuersum sympathiam intimam inter cutem atque tubum intestinalem animaduertamus, ita ut, si functio alterius praesertim cutis perturbatur, facile etiam alterum patiat; unde statum illum cutis vitiosum digestionem corruptam et igitur chylum malum conficere necesse est. Atque hunc morbum ad morbos secundarios morbi scrophulosi pertinere, et speciem quandam gradus eius maioris constituere iure nunc affirmandum est, quum eandem sedem easdemque causas remotas utroque morbo communes esse nunc manifeste pateat. Modus efficiendi medicaminum in hocce morbo etiam illustrationem
nacta

nacta est, iam enim medicamina et per os et per anum applicata sine longis ambagibus ad illas obstructions venire nouimus.

2. GENVS.

a. *Morbus scrophulosus.*

Plures rationes causam morbi scrophulosi proximam in solida ponendam esse monstrant, vtpote qualitas eius haereditaria, causae plures remotae, quae immediate in solida agunt. Quum iam vero sciamus, syst. abs. nouum detectum cum eius glandulis praeprimis ad elaborationem chyli atque lymphae conferre, atque glandulas conglobatas, quas imprimis in hocce morbo laborare animaduertimus, cum hocce systemate intime conexas esse, iure nunc concludere possumus, causam huius morbi proximam in hocce systema ponendam esse, quia iste morbus in statu lymphae vitioso consistit, atque imprimis tumore glandularum conglobatarum manifestatur, et itaque demum inuentione systematis absorbentis notionem huius morbi rectiorem acquisiuimus; quo autem debilitationem tubi intestinalis in aetate infantili etiam multum participem esse mihi persuadeo. Ex hac notione morbi accuratiori plura circa causas eius excitantes illustrantur, e. c. cur tempus euolutionum corporis, quidam morbi, puta morbi exanthematici, variolae, morbilli, scarlatina atque febres gastricae, dispositione ad scrophulas iam antea praesente, eruptionem morbi scrophulosi efficere possunt. Nam in periodis euolutionum,

G 2

quibus

quibus incrementum et cultura corporis impetum maiorem accipit, et itaque arteriolae nutrientes magis actuosae apparent, etiam syst. abs. actiuitatem maiorem exercere debet, quia ei munus est partem materiae nutritiae, quae hic praesertim abundanter ex arterioliis exhalatur, recipiendi atque reducendi; quo nemo non intumescencias glandulosas hisce temporibus saepe etiam in sanis orientes meminert: propter hanc intensionem virium eius maiorem igitur defectus actionis suae iam pristinus nunc magis manifestari opus est. Ratione morborum modo dictorum nunc nobis non ignotum est syst. abs. inde maxime affici, in casibus prioribus et receptione myasmatis atque assimilatione eius apta cum humoribus nostris et aliqua resorptione humorum myasmaticorum iam in cute depositorum, in casu posteriori acceptione aliqua materiei gastricae deprauatae. Siue autem causa huius mali proxima in solida siue in fluida ponatur, attamen sedes huius morbi praecipua syst. abs. semper manet, quod systema lymphae appropriatum est, cuius humoris corruptio characterem huius morbi essentialem constituit; ac inde iam ex cognitione syst. abs. plures illustrationes circa semioticam, ambitum, periculositatem, aetiologiam ac methodum sanationis huius morbi liquent. Cur stadium morbi scrophulosi secundum s. morbus scrophulosus manifestus tumorbis mollibus, elasticis, circumscriptis manifestatur iam facile intelligitur, quum glandulas syst. abs. structurae non granulosa ac densae sed laxioris esse anatomia nos doceat, atque

atque syst. abs. sedem lymphae praecipuam constituere nunc nouerimus. Ex cognitione glandularum propter disquisitionem syst. abs. eiusque glandularum hodie amplificata effectus mali scrophulosi pestilentiales iam a priori melius intelliguntur, in istis locis enim praecipue, quibus glandulae conglobatae per anatomiam inueniuntur, illud praeprimis effectus suos producturum et hasce glandulas inde praesertim ad intumescentiam, indurationem, exulcerationem vel etiam carcinomatosam procliues fore nunc nouimus. Atque cognitione situs atque connexionis istarum glandularum nunc acquisita etiam sequelae tristes ex obstructione et intumescencia earum maxima, propter hocce malum orta, nascendae facile apparent, vti tabes mesenterica, deglutitio impedita, partus difficilis, alui obstructio, excretio bilis ac succi pancreatici per ductus suos excretorios cohibita, circulatio sanguinis per viscera nobilia e. c. per hepar, lien, sicuti etiam per extrema corporis impedita, asthma, suffocatio, fatuitas, apoplexia, iam enim nobis non ignotum est, per glandulas syst. abs. mesentericas omni chylo meandum esse, atque alias glandulas huius systematis circa pharyngem ac oesophagum, in cauitate peluis, circa intestinum rectum atque vaginam, prope ductum excretorium hepatis atque pancreatis, vbiuis circa vasa arteriosa atque venosa maiora et extremorum et abdominis, circa arteriam asperam, ac etiam in cauo cranii versari, vti iniectiones atque tabulae aere delineatae a *Mascagni* editae clare praebent. Modus applicationis

externae medicamentorum iustus contra vitia topica quaedam hunc morbum comitantia inde ex theoria docetur, ut ex generalibus iam supra sub capite materiae med. dictis apparet, quod nempe in obstructionibus glandularum conglobatarum incipientibus magno cum commodo unguenta resoluentia in locis quibusdam remotis infricemus et inde medicamentis discutientibus immediate applicatis carere possimus, quorum applicatione inflammatio et suppuratio harum glandularum taediosa concitari alioquin metuenda sunt. Etiam quaedam phaenomena circa achores fauum, crustam lacteam, quae frequenter morbi secundarii mali scrophulosi sunt, illustrantur: nam syst. absorb. hocce in casu fontem eorum esse; neque inde intumescen-
 3) tiam glandularum e. c. mesenterii post regressum aut eruptionem eorum difficilem ex metastasi huius acrimoniae deducendam esse nunc intelligimus, sed quia natura in excretionem acrimoniae hic paratae impeditur.

b. *Rachitis.*

Circa rachitidem etiam illustrationem accepimus. Fontem acrimoniae rachiticae non in vias primas solas ponendum, sed etiam syst. abs. imprimis vasorum chyli-
 4) rorum ei particeps esse, ex cognitione functionis eius physiologica iam facile intelligimus; ex quibus explicatur, quare non omnes infantes digestionem prava et acido primarum viarum vexati hocce morbo afficiuntur. Etiam itaque nobis non mirum erit, analogiam inter morbum scrophulosum

sum atque rachitidem esse, quam experientia comprobare videtur, vti exempla a *Kortum* ^{f)} relata monstrant, quibus aut rachitidem scrophulae et quidem eadem proportionem gradus secutae sunt, aut plurimum infantum a matre scrophulosa procreatorum alii rachitici alii scrophulosi euaserunt; porro plures alios auctores v. gr. *Cullen*, *Toettelmann*, *Selle*, *Kaempfer* affinitatem inter utrumque morbum asserere: praeterea nos eadem symptomata, easdem causas, fere eosdem morbos secundarios in hominibus alio vel alio morbo vexatis animaduvertere, utpote faciem modo vegetam modo pallidam, habitum huc vel illuc inflatum ac oedematosum, abdomen crassum ac durum, prudentiam valde maturam, propagationem haereditariam, paedarthrocacem, atrophiam, phthisin. Quoque actionem vasorum absorbentium auctam in hocce morbo adesse cum E. F. *Guilielmo Heine* ^{g)} consentio, nam emaciatio corporis cum illo coniuncta eam affirmat, at absorptionem vasorum absorb. auctam causam morbi proximam existimare cum eo nequeo, sed illa ex irritamento acrimoniae atque defectu humorum nutritiorum sequi mihi videtur, nam sine altera harum conditionum actionem huius systematis auctiorem existere, et quidem in statu corporis debili, mihi persuadere non possum.

II.

f) Abhandl. von den Scrofeln p. 236. des latein. Origin. und Seit. 260 d. deutsch. Uebersetz.

g) Diss. inaug. de vasor. absorb. ad rachitidem procreandam potentia. Götting. 1792.

II. CLASSIS.

a. *Icterus.*

Praeter id, quod bilem per vasa syst. abs. neque per vasa venosa ad sanguinem reduci, et itaque huncce liquorem a sanguine alienum ante aditum ad eum mitigari sciamus, vti observatio anatomica affirmat, *Soemmerring* enim atque *Cruikshank* et *Mascagni* vasa absorb. hepatis et cystidis felleae cum glandulis ad ista pertinentibus materia qualitatis biliosae turgida in ictericis reppererunt, adhuc ex cognitione glandularum huius systematis accuratiori causam icteri remotiorem nouam cognouimus. Nam prope ductum bilis excretorium huiusmodi glandulas sitas esse nunc nouimus, quae obstructae tumore suo hunc ductum tantopere comprimere valent, vt bilis profluuium in intestinum duodenum vel in vesiculam felleam cesset, vti *Cruikshank* ^{h)} exemplum narrat. Quod vero in ista specie icteri, qui subito gignitur et itidem subito rursus euanescit, e. c. si icterus ex irritatione inter transitum calculi biliarii repentinum nascitur, ac transitu et euacuatione eius factis euanescit, qualem casum *Hopf* ⁱ⁾ profert, atque in ea, vbi icterus tantum loca cutis singula quaedam occupat, motus lymphae peruersus eueniat, vti idem cl. *Hopf* casus istos explicare vult, mihi propter argumenta iam supra contra motum syst. abs. retrogradum allata non verisimile vide-

h) l. c. p. 67.

i) Commentarien III. 2.

videtur. Sed istud aptius ratione consueta ita explicatur, quod bilis ad sanguinem reducta celeriter quam res aliena inepta, antequam cum sanguine intime commixta est, ab arteriolis eiiciatur et in rete *Malpighii* deponatur, et quidem super vniuersum corpus, si copia bilis absorptae magna est, ac topice in loco quodam singulo, si quantitas materiei biliosae absorptae non tanta est, et quaedam arteriolae imprimis compagis laxae sunt.

b. *Variolae.*

Cur istae in tumoribus glandularum conglobatarum ex tenacitate lymphae sine aliis infirmitatibus huius systematis magnis saepe vtilis sint, vti cl. *Mead* ^{k)} experientia asserit, facile iam intelligitur; quum myasma variolosum et tempore infectionis et ad partem certe in stadio suppurationis per eas migrare oportere nunc nouerimus, quo irritationem in illo systemate nasci opus est, quae viribus bonis obuiis discussionem harum stagnationum efficere valet. Etiam itaque variolae in tumoribus glandularum scrophulosae indolis interdum vsui sint, vti *Kullen* ^{l)} et *Kortum* ^{m)} affirmant, in casibus nempe, quibus debilitas huius systematis non nimis magna sit, neque tanta copia acrimoniae scrophulosae euoluta fuerit, neque virus variolosum vires
nimi-

k) De variol. et morbill.

l) Anfangsgr. d. pr. AW. Vol. 4.

§. 1679.

m) Abhdl. v. den Scrofeln §. 42.

nimias exserat, quin in irritationem virus variolosi apte reagi, eaque superari possit, atque reactione febrili excitata et irritatione myasmatis variolosi apta tumor discutiatur, et parua acrimonia scrophulosa per pustulas variolosas ex corpore eiiciatur. In casibus oppositis vero scilicet contraria sequentur, morbus scrophulosus non manifestus manifesto apparebit, vt supra iam dictum est, ille augescet, et acrimonia scrophulosa viru varioloso acuata effectus eo magis pestilenciales exseret. Quo modo igitur sententiae controuersae circa malignitatem complicationis scrophularum cum variolis combinari possunt. Vtilitas mercurii magna in variolis et ante eruptionem earum et iis praeterlapsis nunc magis elucet: praeter id enim, quod mercurius vim exstinguentem in myasma variolosum habere videatur, iam inde, quod illum systema absorbens meabilius facere, activitatem eius augere ex vi sua resoluenti in obstructionibus glandularum conglobatarum nouerimus, mercurium elaborationem virus probam inter receptionem efficere, omnem stagnationem eius residuam in systemate absorbenti tollere, et metastases noxias praecauere posse intelligitur.

Circa insitionem huius morbi nunc cognoscimus, dolores et intumescentiam glandularum conglobatarum axillarium ad signa infectionis ex insitione modo consueto in brachio instituta pertinere, quum myasma ex loco insitionis per glandulas axillares migrare debere nobis non ignotum sit, atque nos ex hocce signo, nisi illa symptomata ex forti inflammatione vulneris propter insitionem instituti consensua-

sualiter concitentur, infectionem generalem consecuturam esse concludere posse.

c. *Lues venerea.*

Circa symptomata varia ex viru venereo cognitio syst. abs. lucem maximam affert.

1. Tumorem testiculi siue herniam humoralem, quae nonnunquam gonorrhoeae, imprimis suppressae, accidit, minime peregrinatione virus gonorrhoeici ad testiculos sed solummodo consensualiter gigni anatomia syst. abs. luculentissime docemur; quae nempe nobis monstrat, vasa colli absorbentia et superficialia et profunda immediate ad glandulas inguinales currere, atque vasa absorbentia testiculorum cum iis renum coniungi.

2. Naturam bubonis atque vnde et quanam ratione iste post infectionem venereum tam frequentissime oritur, et quid exinde concludendum sit, nos illustrat. Eum nempe tumorem atque inflammationem glandulae cum syst. absorbenti intimae connexae esse, per quod omnia in corpus intrant, et itaque glandulam istam inflammata, nisi illa ex inflammatione forti apprime vicina consensualiter oriatur, myasmate venereo acri gigni, quod in corpus receptum progrediendo per talem glandulam migrare debere nunc novimus, quodque in eiusmodi glandula tanto facilius effectus irritantes exserat, quum progressus eius in ista retardetur: vnde igitur bubonem in hocce casu progressum myasmatidis venerei ad vias sanguinis circulatorias

nobis indicare iam intelligimus. Atque quum anatomici nunc monstrarint, vasa absorb. in latere colis vtroque orta procedendo inter se anastomoses fingere, non mirum est, quod bubo interdum in latere vlceris venerei colis opposito oriatur.

3. Quid funiculi nodosi sunt, qui nonnunquam a loco vlceroso, ex infectione venerea orto, vel etiam non maxime inflammato sub cute decurrunt, et quomodo isti nascuntur nunc nobis cognitum est; eos nempe vasa absorb. tumefacta esse, atque irritamento virus syphilitici absorpti produci.

4. Cur frictio cum vnguento mercuriali in latus cruris internum optime bubones in principio discutiat ⁿ⁾ iam facile intelligitur quum istud remedium antisiphiliticum hacce ratione immediate ad locum affectum attingere, et itaque virus syphiliticum in eo contentum delere, atque igitur causam inflammationis ipsam tollere posse nunc nouerimus.

d. *Phthisis*.

Species phthiseos quaedam cognitione syst. abs. prorsus illustratur, vtpote phthisis, lentissima ex glandulis huius systematis bronchialibus atque trachealibus sabulo aspero vel etiam verissimis calculis refertis, quas et cel. *Haller* ^{o)} et cl. *Soemmerring* ^{p)} obseruarunt, atque phthisin inde

ⁿ⁾ *Fritze* Handb. über die venerischen Krankh. ^{o)} De corp. hum. fabrica T. VI. p. 240. ^{p)} De morb. vas. abs. p. 145.

de nasci posse asserunt. Ratio enim originis earum inde facillime nobis explicanda est; quae in lapidariis atque in incolis vrbium regiarum imprimis Viennae occurrunt, quo terra maxime puluerulenta est, qui puluis vecturis frequentibus atque turbis pedestrium semper agitur, ac in aërem tollitur; ut illae nempe ex particulis terrestribus oriuntur, quae cum aëre inspirato in pulmones feruntur, et hic vasis huius visceris absorbentibus accipiuntur, atque in glandulis huius systematis haerent, ut inde massae calculosae fingantur. Systemate absorbenti vero non cognito origo earum cum causa dicta combinari non posset, etenim difficillime intellectu esset, istas particulas terrestres antea in sanguinem transiisse, et tum demum in illas glandulas depositas esse, postquam systema circulationis totum percurrissent, cur enim eae non inter cursum suum aut cum massa sanguinis intime commisceri, aut antea vspiam deponi debuissent, quam donec commodum ad hasce glandulas peruenissent. — Quoque phthiseos in vniuersum genus causarum nouum nunc apparet, nempe exulceratio glandularum syst. abs. imprimis internarum ex tenacitate lymphae et acrimonia a stagnatione istius in illis orta.

III. CLASSIS.

a. *Malum hypochondriacum.*

Circa istud malum regnum causarum eius cognitione syst. abs. amplificatum est, nam illud etiam ex obstructio-

ne vasorum absorb. eorumque glandularum oriri posse nobis iure arbitrandum est, quum hocce systema cum systemate nerueo in sympathia actissima versari ex pluribus aliis phoenomenis nouerimus, praeterea in tali obstructione facile acrimonia gignatur, quae irritationem neruorum prodit. Vnde apparet, etiam intestinis euacuatis in ista specie huius morbi non omnem causam materialem inde sublatam esse, sed adhuc istas obstructions auferendas, et quidem hic quaedam remedia praecipue profutura esse, de quibus notum est, ea imprimis in hocce systema agere, uti mercurialia, terra ponderosa salita, tartarus emeticus refracta dosi.

b. *Asthma et Suffocatio.*

Causam asthmatis nouam ex inuestigatione glandularum syst. abs. accuratiori iam a priori cognoscimus. Illud quippe interdum ex magnitudine nimis aucta eiusmodi glandularum, quae in parte tracheae anteriori secundum marginem superiorem ossis sterni decurrunt, nasci posse, ut Cruikshank ^{q)} et le Comte ^{r)} exempla proferunt, quod asthma tandem in suffocationem transire posse, si tumor glandularum illarum magis magisque increscit, ut denique trachea penitus comprimatur, uti etiam exemplum a Cruikshank prolatum docet.

c. *Apo-*

q) Gesch. und Beschr. der Einsaug. Gefäße.
dec. Tom. LXXVIII.

r) Journ. de Me-

c. *Apoplexia.*

Quoque apoplexiam ex quibuscunque causis, quae obstructionem et intumescen-
tiam glandularum syst. abs. efficiunt oriri posse iam intelligitur, vt etiam *van Swieten* s) exemplum huiusmodi refert; quum anatomia nos doceat, glandulas huius systematis et in cerebro et circa venas ex cerebro ortum ducentes: vnde causae apoplexiae remotiores nouae liquent, v. gr. morbus scrophulosus.

d. *Amaurosis.*

Istud malum etiam ex glandulis conglobatis obstructis oriri posse anatomia earum docet, quum enim eas circa venas ex cerebro et oculis ortum ducentes versari inde pateat, compressis istarum venarum ex obstructione et aucto volumine harum glandularum nasci, et refluxus sanguinis impediri necesse est, vnde, venis ex oculo orientibus praecipue ad debilitatem procliuius istae venae sanguine nimis replentur, et itaque neruus opticus munere suo apte fungi non potest.

e. *Impedimenta motionum, excretionum ac euacuationum, atque situs partium vitiosus.*

Quod etiam vitia huius classis, ad quaenam deglutationem difficilem, caput obstipum, immobilitatem colli, excretionem bilis ac succi pancreatici, euacuationem alui maxime difficilem ac fere penitus cohibitam, atque etiam partum difficilem refero, ex nimia magnitudine glandularum syst. abs. oriri possint, vt *Haller* t), *Weber* v), *Cruikshank* x) exempla afferunt, iam a priori ex anatomia glandularum syst. abs.

s) Comment. T. III. ad aphor. 1010.

bis colli.

v) V. d. Scrofelkht. 6t. Kap.

Beshr. d. Einsaug. Gefäße.

t) Programma de mor-

x) Gesch. und

abs. diligentiori liquet. Nam auxilio eius glandulas huius systematis in omnibus hisce regionibus et quidem in tali situ inuenimus, vt intumescencia earum magna ista impedimenta necessario gignere debeat. Glandulas istas enim in nucha sub cute, atque in regione colli in quantitate maxima circa venas iugulares et externas et internas atque carotides, et iuxta oesophagum versari, alias prope ductum excretorium bilis atque succi pancreatici, multas alias in superficie interna ossis ilei atque ossis sacri sitas esse nunc inde nouimus. Ex quonam situ facile intelligitur, musculos caput retrorsus flectentes functione sua depriuari, si glandulae nuchae; et motionem colli aut deglutitionem cohiberi necesse esse, si glandulae colli aut iuxta oesophagum sitae volumine nimis peccant; excretionem bilis ac succi pancreatici impeditam ex intumescencia glandularum in regione suorum ductuum excretoriorum sitarum sequi, atque cauum intestini recti et cauitatem peluis coarctari, si glandulae ossis ilei et sacri intumescunt.

f. *Atrophia particularis pedum vel brachiorum.*

Ad causas huius morbi etiam obstructiones glandularum syst. abs. pertinere posse nunc a priori liquet, quum anatomia praesentiam earum circa arterias maiores ad istas partes abeuntes ostendat: vtpote respectu arteriarum ad extrema inferiora meantium super parte aortae inferiori in regione vertebrarum lumbalium, super arteria iliaca externa in superficie ossis ilei interna, prope arteriam popliteam non procul supra poplitem: in extremis superioribus circa arteriam axillarem et humeralem. Vnde igitur volumen istarum glandularum auctum compressionem harum arteriarum et affluxum sanguinis ad istas partes impeditum efficere necesse est, ex quanam ratione in hocce malo semper ad istud vitium etiam nobis attendendum esse apparet, atque

atque imprimis tum, si aeger aut morbo scrophuloso antea laborauit, aut is morbus adhuc adest.

Adhuc mihi, antequam huic capiti finem facio, morbos memorare remanet, in quorum explicatione syst. abs. falso in auxilium vocatum est, nempe:

1. *Diabetes.*

Huncce morbum b. *Darwin* modo nullo alio explicari posse sibi persuasit, quam motu retrogrado vasorum absorbentium renalium, quoniam liquor vasis absorbentibus intestinorum absorptus rursus per renes efferatur, antequam iste ad sanguinem affertur. At supra iam monstrauimus, motum humoris in vasis absorbentibus contenti retrogradum propter quantitatem valuularum numerosam naturae non congruum esse: atque hic morbus multo aptius ratione alia explicatur: vtpote secundum cell. *Rich-ter* y) ex irritamento renum quodam vel topico vel consensuali, quod secretionem vrinae aut nimiam aut peruersam efficit; vel etiam in aliis casibus ex relaxatione vasculorum subtilissimorum renum siue tabulorum *Bellini* atque impetu humorum ad renes nimio vel colliquatione eorum.

2. *Diarrhaeae copiosae atque colliquatiuae.*

Idem *Darwin* etiam huncce morbum per motum vasorum absorbentium peruersum explicasse voluit, quamuis ille modo naturae multo magis apto ita explicatur, vt arteriolae intestinales, quae iam in statu naturali secretionem humorum intestinalium funguntur, iam aut propter irritamentum magnum, aut nimiam infirmitatem aut humorum colliquationem humores largissime prodant.

3. *Flu-*

y) Medicin. chirurg. Bemerk. Götting. 1793.

3. *Fluxus coeliacus.*

Causa istius morbi a cell. *Haase* ^{z)} falso in absorptionem chyli impeditam vasor. absorbentium ex glandulis meseraicis obstructis posita est, atque nunc nemo huic sententiae addictus erit, quum *R. A. Vogel* ^{a)} eam argumentis validis refutarit, et cell. *Richter* ^{b)} observationibus et conclusionibus suis inde rite factis argumentatus sit, fluxum coeliacum sedem suam in glandulis mucosis intestini recti habere.

G. Chirurgiae.

Ad morbos chirurgicos, in quibus cognitio syst. abs. illustrationes fecit, aut circa dignotionem eorum accuratiorum nos attentiores reddidit, pertinent inflammationes, supurationes, extrauasationes sanguinis, scirrhus et carcinoma, tumores quidam, aneurisma, de quibus iam singulartiter agamus.

a. *Inflammatio atque Erysipelas.*

In inflammatione et vera et erysipelatosae nonnunquam, imprimis in hominibus cuti alba subtili instructis, striae rubrae, ac interdum, nodosae, tangibiles cernuntur, atque saepe glandulae conglobatae membro affecto vicinae etiam inde intumescunt, inflammantur, ac dolores suscitant. Quorum phaenomenorum in inflammationibus partium vicinarum multi auctores quam testes afferri possunt, ut *Soemmerring* ^{c)}, qui exempla plura profert, quibus striae rubrae a locis inflammatis expanserunt, et quidem ad directionem eandem uti vasa absorb. currerunt, *van den Bosch*

z) De vasis cutis et intestin. absorb. Lips. 1786. p. 28. a) Praelect. de cogn. et cur. hom. morbis. b) l. cit. c) De morbis vasor. abs. sub articulo inflammationis.

Bosch ^{d)} qui in inflammatione pedum prope tarsum glandulas inguinales tumefactas ac inflammatas in se ipso observavit, *Cruikshank* ^{e)} qui easdem glandulas ex vulneribus natium et haemorrhoidibus inflammatis tumere vidit, sicuti etiam glandulas colli in infantibus dentitione difficili laborantibus ob inflammationem gingivarum. Etiam ego ipse in erysipelate pedum hominis cuti alba subtili praediti striam rubram latam ad longitudinem lateris interni cruris atque femoris totam, et aliam at maxime angustam in latere extremi inferioris externo vidi, at sine inflammatione glandularum inguinalium. Quum iam strias istas iter idem quod vasa absorb. facere cernamus, et eas faciem nodosam sicuti ista vasa habere, atque haec vasa cum glandulis conglobatis intime connexa esse nouerimus, iure nunc facile concludere possumus, hasce strias vasa absorb. aut inflammata aut sanguine extrauasato referta esse. Vnde igitur demum syt. absorb. cognito naturam illarum striarum cognoscimus, atque intelligimus cur eae solummodo locis finitis occupantur, dum loci affines rubore omnino carent: porro affectiones glandularum conglobatarum ex inflammationibus propinguis oborientes ex connexione glandularum cum istis vasis nunc perspecta nobis facile intellectu sunt, quum eas igitur aut ex materia irritante a vasis absorb. ad glandulas delata aut ex consensu ope tunicarum continuarum oriri posse intelligatur, qui modus explicandi cum re magis congruit, quam is per consensum nervorum, vbi difficile explicatu esset, cur istae glandulae solae, quae tamen parum nervorum accipiunt, neque simul aliae partes consensualiter patiantur.

d) Theoret. und prakt. Bemerk. über das Muskelvermögen der Haargef. Münster 1786. p. 60. e) l. c. pag. 183.

b. *Suppuratio.*

In suppurationibus nunc nobis non mirum erit, si pari modo ut in inflammationibus strias ad instar funium vel chordarum nodosarum ex loco suppurante ascendere animaduertimus, atque glandulas ei vicinas affectas reperimus, e. c. in exulcerationibus cerebri atque generatim quarumcunque partium capitis glandulas in lateribus colli sitas insigniter tumentes e. s. p. in omnibus regionibus loco exulcerato vicinis, in quibus anatomia praesentiam glandularum syst. abs. docet ^f). Nam ista nunc eadem ratione ut in inflammationibus facile explicantur, nempe aut a pure a vasis absorbentibus recepto atque ad glandulas delato, aut ab inflammatione, quae circa locum exulceratum versatur.

c. *Extravasata sanguinis.*

In extravasationibus sanguinis in superficie corporis saepe extravasationem diebus aliquot praeterlapsis locum expansionem occupari cernimus. Unde vero extravasationem adauctam esse iam nobis non persuadebimus, quum nobis nunc non ignotum sit, vasa absorbentia receptioni sanguinis extravasati destinata ad superficiem cutaneam decurrere, atque maxime pellucida esse, ut igitur sanguis ab iis receptus adhuc per ea perlucere possit; et quum ista vasa per viam eandem currere nouerimus, per quam expansionem extravasationis meare conspiciamus. Unde igitur ex ista expansione sanguinis effusi loco adauctionis extravasationis, potius evanescentiam eius, nisi copia sanguinis effusi nimis magna sit, modo futuram esse nunc concludere possumus. De modo efficiendi medicamentorum hic utilium nunc illustrato iam alio loco dixi, quum istud magis ad cognitionem absorptionis ope vasorum generalem pertineat.

d.

f) *Soemmerring* de morb. vasor. absorb. Traiecti ad Moen. 1795. §. 5.

d. *Scirrhus et Carcinoma.*

Circa haec vitia tristissima ex cognitione syst. abs. multa commoda nacti sumus, quae iam enumerentur. Intumescencia glandularum syst. abs. siue conglobatarum consensualis in scirrho saepe accidens nunc non ope consensus nervorum explicari necesse est, vt olim cell. *Camper* g) atque *Coopmanns* h) fecerunt, quorum posterior autem postea ipse isti sententiae renuntiavit, atque post scientiam systematis absorbentis suam, in editione recentiori, sui libri infra citata, consensum auxilio vasorum absorbentium assumit, qui consensus multo verisimilior ac naturae aptior est, vti ex rationibus supra sub articulo inflammationis alatis elucet. In carcinomate autem iam perfecto et ratione ambitus progressu istam intumescenciam significationis alius esse, virus nempe absorptum ac propius ad vias sanguinis circulatorias progressum esse illam indicare iam intelligitur, non vero id tum semper iam per totam sanguinis massam diffusum, et exinde ad hasce glandulas delatum fuisse necesse esse, vt olim ante cognitionem syst. abs. putandum erat. Porro ex cognitione syst. abs. discimus ad dolores quosdam internos in carcinomatibus externis quam maxime respiciendum esse, in carcinomate mammae puta ad dolorem pungentem in interno pectoris inter costam secundam atque tertiam non procul a sterno, ad quem praecl. *Camper* i) attentum reddidit, qui ipse sectionibus cadauerum commodum in isto loco glandulas syst. abs. versari monstravit, atque hinc istum dolorem hasce glandulas vel scirrhasas vel iam carcinomatosas esse, et itaque tum extirpationem carcinomatis frustraneam futuram esse, quum tales glandulae iam affectae sint, quae cultro auferri non possunt.

I 3

e.

g) Verhandeling over den waaren aart der Kankerwoording. h) Neurolog. in praefatione, Franequerae 1789. i) l. c. p. 7 sq.

e. *Tumores.*

Notionem tumorum glandularum syst. abs. sub cuticularum iam rectam tenemus, qui sub facie tumorum parvorum, subrotundorum, a se inuicem segregatorum et itaque gibberosorum apparent, nempe tumores glandularum peculiarium esse nouimus, quae cum systemate absorbenti intime connexae sunt, atque ad commixtionem et elaborationem humorum ex variis locis corporis ad sanguinem reductorum inseruiunt. At plures earum plerumque non procul a se inuicem distare, atque anastomoses truncorum vasorum absorbentium adesse nobis etiam non ignotum est, et itaque destructionem talis glandulae nihil damni conficere, quum reliquae vices eius substituere possint. Quum etiam plerumque iam nouerimus, quibusnam locis istae glandulae occupantur, nunc si tumores modo descripti in istis locis apparent, cum certitudine autumare possumus, istas glandulas affectas esse.

f) *Aneurisma.*

In diagnosi aneurismatis spurii circumscripti diligentius agere scientia glandularum systematis absorbentis docet. Glandulas huius generis enim plurimas prope arterias sitas esse nunc nouimus, quarum tumor faciem tumoris aneurismatici assumere potest, vti *Assalini*^{k)} annotauit, vt intumescencia pari modo vti in tumoribus aneurismaticis pulsationibus arteriae tollatur, atque si arteria supra tumorem comprimatur, pulsatio tumoris cesset, ceteraque phaenomena in utroque tumore eadem sint. Vel etiam aneurisma verum circumscriptum cum eiusmodi intumescencia mutuari potest, si nempe saccus, quem aneurisma format, satis magnus sit, atque sanguis in illo coagulet, vt inde tumor durus et aneurismatis spurii similis finga-

k) Vers. über die Krankh. des Lymph. Syst. Dresd. 1792. p. 46.

tingatur. Vnde igitur ratione aneurismatis spurii praeprimis ad causam eius occasionalem respiciendum esse docemur, nempe ad laesionem arteriae, qua effusio sanguinis per arteriam non penitus impedita, aut quidem pressione sedata est, at effusio post pressionem nimis mature cessantem reuertit, et sanguis in telam cellulosa vicinam pressu compactam egreditur, etenim non semper sanguis effusus per aperturam arteriae reprimi potest. Respectu aneurismatis veri modo dicti pulsatio initio fortissima atque evanescentia eius hocce tempore post pressionem digiti discrimen ab illo tumore glanduloso reddunt, quo certitudo adhuc augetur, si in hacce regione arteriae nullas glandulas conglobatas versari nouimus, vti in poplite, quo aneurismata vera frequentissime occurrunt. Quod vero dignotio recta inter aneurisma atque tumorem huncce glandulosum magni momenti sit, cuique facile apparebit, si enim quisquam aliud cum alio mutuaret, prognosin et curationem malam ageret; intumescencia glandulosa tum eum sine ratione nimium perterrefaceret, si eam compressione sanare studeret, malum deterioraret, atque si vel etiam in ista operationem aneurismatis suscipere vellet, dedecori maximo mulctaretur.

Quoque circa sequelas aliquot laesionum ac operationum chirurgicarum quarundam imprimis venaesectionis, incisionis profundae et amplae vel extirpationis glandularum conglobatarum cognitione syst. abs. illustrati sumus. Scimus nempe, cur in laesionibus paruis praesertim lateris interni extremorum tametsi copia lymphae magna nonnunquam effuditur, vti *Assalini* ¹⁾ ex vulnuscule paruo in parte femoris interiori quinque libras spatio trium dierum
pro-

1) l. c. p. 42.

promanare vidit, cuius effluxus lymphatici causa cicatrissatio vulnerum saepe maxime impeditur: quod idem de venaesectionibus valet, in quibus nonnunquam multum lymphae ex vulnuscule facto effluit, atque aut cicatrissationem eius moratur aut vulnere crustula clauso saepe propter effluxum lymphaticum sub ista tumorem oedematosum format. Nunc enim nouimus, truncos vasorum absorbentium lympham ducentium non paruos infra cutem imprimis in latere extremorum interno currere, qui igitur laesionibus cutaneis ac aperturis venarum interdum laedi possunt, atque copiam lymphae tam largam prodere valent. Cur post excisionem vel incisionem profundam et amplam ac inde ortam cicatricem glandularum conglobatarum plurium e. c. axillarium vel post alias operationes chirurgicas oedema insequatur, vti *G. Hunter* ^{m)} et *B. Bell* ⁿ⁾ obseruarunt, nunc facile explicatu est; quum in operationibus truncos maiores systematis absorbentis serum atque lympham ex tela cellulosa reducentis persecari atque cicatrissari posse, atque illas glandulas cum isto systemate intime conexas esse, vt destructio earum systema absorbens ipsum immeabile reddat, iam satis probe nouerimus. Quod vero istud oedema rursus euanescere possit, si reliqua vasa absorbentia huius partis et glandulae conglobatae vicinae lumen maius et actionem auctiorem nascantur, etiam nobis non ignotum est.

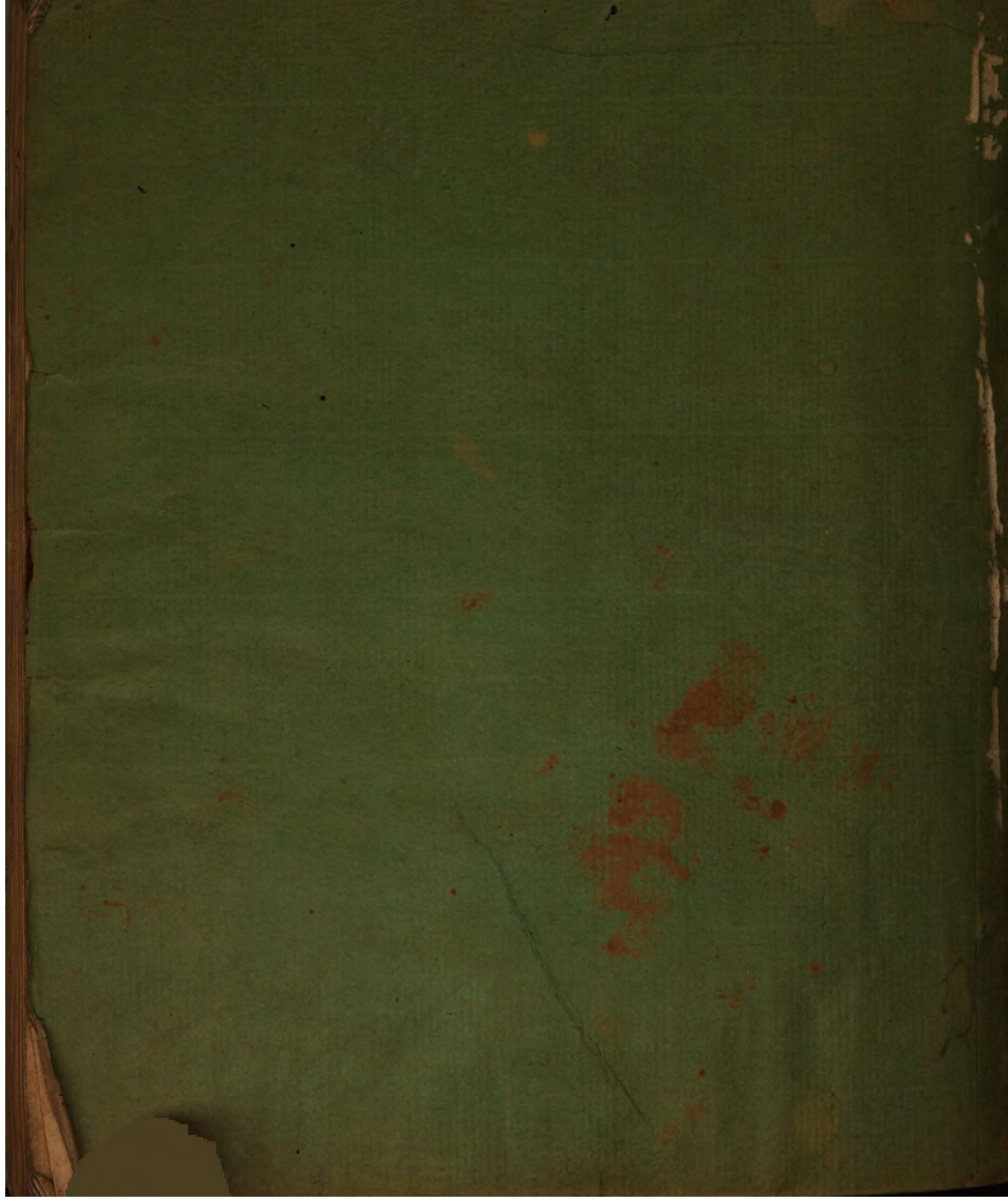
m) Medizin. Abhandl. Leipzig 1784.
arzn. 38. Kap. 3. Abschn.

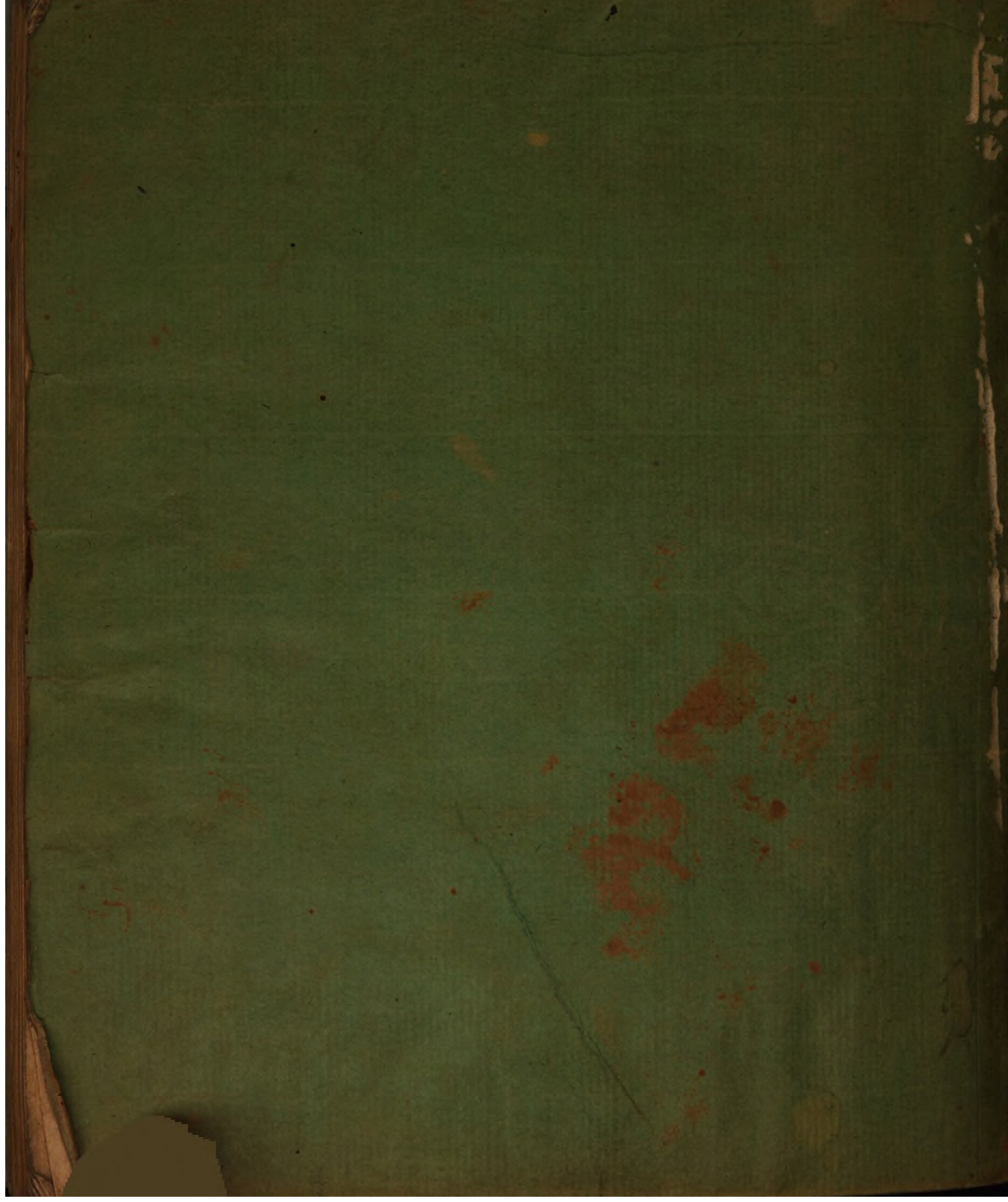
n) Syst. der Wund-

Errata ac Emendata.

Pag. 8	Lin.	vlt.	in notis pr. ex l. et
— 9	—	14	pr. tenacioras l. tenaciores.
— —	—	19	— vtero l. ictero.
— 10	—	9	— homanum l. humanum.
— —	—	25	— illata l. allata.
— 11	—	20	inter <i>νηδους</i> ac <i>των</i> interponatur και
— —	—	21	pr. <i>συλλεγεται</i> l. <i>ζυλλεγεται</i> .
— —	—	vlt.	in notis adiiciatur Sect. III.
— 15	—	15	pr. absorpt. l. absorbentis.
— 18	—	14	— ex l. ea.
— —	—	17	— thoracii l. thoracici.
— 22	—	12	— manifesta l. manifeste
— —	—	20	inter lactea lymphatica interponatur et.
— 24	—	9	pr. sub l. ab
— —	—	11	— absorbent. Inde l. absorbentium inde.
— 25	—	13	— spissam l. sanguineam
— —	—	23	— Watter l. Walter.
— 26	—	20	— Quod l. Quoad.
— 27	—	12	— vt l. aut
— 28	—	20	deleatur interpunctio inter teste ac Mascagni.
— 34	—	20	pr. ostiola l. ostiolae.
— 37	—	16	— et sanguinem l. ad sanguinem.
— 38	—	18	deleatur aut omnino deficit.
— 39	—	8	pr. compressionis l. compressiones
— —	—	13	— efficiunt l. efficiant.
— —	—	22	deleatur interpunctio inter neruorum ac effi- cere.
— 41	—	vlt.	pr. licet l. liceat.
— 44	—	penult.	pr. deprimitar l. deprimitur.
— 45	—	4	pr. nulla ostiola l. nullae ostiolae.

Pag. 48	Lin.	8	pr. ostiola l. ostiolas.
— 51	—	1	— nacta l. nactus.
— 53	—	15	— pancreatici l. pancreatici.
— —	—	23	— panereatis l. pancreatis.
— 54	—	13	mutetur interpunctio; in,
— 57	—	12	inter Mead ac experientia interponatur ex.
— —	—	19	pr. Kullen l. Cullen.
— 60	—	20	inter phthisis et lentissima deleatur inter-
			punctio.
— 62	—	3	pr. actissima l. arctissima.
— 63	—	7	pone ducentes adiiciatur versari.
— —	—	13	pr. compressis l. compressio.
— 65	—	19	— tabulorum l. tabulorum.
— 67	—	20	— carent: porro l. carent. Porro
— —	—	21	— propinguis l. propinquis.
— 69	—	9	inter recentiori ac sui deleatur interpunctio.
— —	—	28	pone esse addatur indicare.
— 70	—	15	inter nunc et si interponatur, interpunctio.

Frey, Johann Conrad

Specimen inaug. med.-chir. de illustrationibus, quas cognitio absorptionis
in corpore humano, atque inventio systematis vasorum absorbentium
universae medicinae atque chirurgiae praebent

Erfordia 1795

4 Diss. 3795,20

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10974317-5

VD18 14931192-001